

IV. Sądownictwo

A. Przegląd Orzecznictwa

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR ROSYJSKI)

Kodeks karny 1903 r.

Art. 45 k. k. Kodeks karny z 1903 r. objął prawem obrony koniecznej wszelkie dobra, których spokojne używanie wynika ze współzycia społecznego (prof. Makowski, komentarz do k. k., t. I. str. 153); kodeks ten, jak widać z toku prac ustawodawczych, zgodnie z opinią Rady Państwa, odstąpił od kazuistycznego wyliczenia dóbr, mogących być przedmiotem obrony koniecznej, co miało miejsce w kodeksie z roku 1845. i nie chcąc ograniczać zakresu stosowania tego instytutu prawnego, utrzymał szerokie ramy kodeksu kar głównych i poprawczych (vide Tagancew, komentarz). Rozszerzenie granic obrony koniecznej jest tendencją zarówno nauki prawa, jak i naszego ustawodawstwa, które dopuściły obronę konieczną tak przed zamachem fizycznym, jak i przed napadem moralnym (Garfaud, *Traité* t. I. str. 688), podobnie projekt Polskiego Kodeksu Karnego w art. 19 § 1, za obronę konieczną uznaje „odparcie bezprawnego zamachu na jakiegokolwiek dobro własne lub innej osoby”. Przyjąć przeto należy, że użyte w art. 45 k. k. z 1903 r. pojęcie „dóbr osobistych” obejmuje całokształt przekonań i wierzeń, które jednostka za swoje uważa, a więc i sferę uczuć religijnych i społecznych i że uczucia te mogą być przedmiotem obrony koniecznej gwooli odparcia bezprawnego na nie zamachu.

Bez względu na rodzaj zagrożonego dobra osobistego jednostka musi ustąpić i dobra tego bronić nie może, gdy tego wymaga interes współzycia społecznego w jego najwyższej formie organizacji państwowej. (Tagancew, kurs prawa karnego, Petersburg, 1902, t. I. str. 526). Ta konieczność zachodzi wówczas, gdy targnięcie się na dobro jednostki jest bądź aktem prawnym władzy, bądź wykonaniem własnego prawa przez inną osobę (Tagancew, kurs, t. I. str. 527, Ebermayer, teza 4 pod art. 53, Garraud, *Traité*, t. I.

str. 689, teza 4). O obronie koniecznej wówczas mowy być nie może, gdyż napaść bezprawna jest jej zasadniczym i najistotniejszym warunkiem (por. orz. S. N. 1/26, 258/22).

Art. 104 ustawy konstytucyjnej z r. 1921 (poz. 267) poręcza każdemu obywatelowi prawo swobodnego wyrażania swoich myśli i przekonań, o ile przez to nie narusza przepisów prawa. W myśl art. 1 dekretu w przedmiocie przepisów tymczasowych o widowiskach z dnia 7. III. 1919 (Dz. Pr. poz. 177), wszelkie utwory z tekstem słownym mogą być produkowane publicznie tylko za uprzednim zezwoleniem urzędu do spraw prasowych. Na zasadzie przepisów wykonawczych do tego dekretu, zawartych w Nr. 37 Monitora za r. 1919 i w rozporządzeniu kierownika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 10. VII. 1920 (Dz. U. poz. 357), odczyty nie podlegają cenzurze prewencyjnej, a organizatorzy do zawiadomienia władzy administracyjnej winni dołączyć program odczytu.

Skoro w sprawie niniejszej Sąd ustalił, że na wygłoszenie odczytu otrzymano zezwolenie odnośnej władzy, a więc że przepisom prawnym stało się zadość, to wygłoszenie odczytu przez K-B. było prawem prelegenta, a gdyby nawet przyjąć, że treść zapowiedzianego odczytu godziła w uczucie religijne bądź społeczne oskarżonych, o obronie koniecznej z ich strony mowy być nie mogło. (22. XII. 31 — 1 K. 1223/31).

Art. 142 i 532 k. k. Stawianie oporu urzędnikowi zapomocą gwałtu na osobie lub groźby karalnej jest czynem odrębnym od obrazy słownej tegoż urzędnika, choćby obydwa czyny nastąpiły w toku tego samego zajścia, a nawet jednocześnie, t. j. gdyby obrazy (niestanowiącej groźby karalnej) dopuszczono się podczas stawiania oporu. Różnych tych czynów nie można też uważać za jedno działanie, t. j. za zbieg jednoczynowy, skoro odrębnym czynem jest opór fizyczny, lub wypowiedzenie groźby karalnej, a odrębnym wypowiedzenie słów obrażających czyjąś godność lub zniesławiających. (30. XIII. 31 — 1 K. 1111/31).

Cz. I. art. 157 k. k. W myśl § 1 art. 15 k. p. k. art. 8 przepisów wprowadzających k. p. k. zachodzi właściwość rzeczowa sądu grodzkiego we wszystkich wypadkach występkę z cz. I. art. 157 k. k. (14. XII. 31 — 1 K. 1273/31).

Art. 157 k. k. Ustawa nie wymaga doniesienia pokrzywdzonego do zaistnienia odpowiedzialności z art. 157 k. k., chroniącego prawidłowy bieg wymiaru sprawiedliwości. Nie jest też doniesienie pokrzywdzonego potrzebne, jako podstawa procesowa (wniosek do wszczęcia postępowania). (14. XII. 31 — 1 K. 1273/31).

Art. 158 k. k. Szkodliwość fałszywego świadectwa art. 158 k. k. ujmuje „in abstracto” bez względu na to, czy w danym wypadku wynikła stąd faktyczna szkoda. W myśl więc art. 158 k. k., ulega karze zeznający świadomie fałszywie nie tylko wtedy, gdy zeznanie jego wywarło wpływ na treść wyroku, lecz i wówczas, gdy z wiedzą o tem zeznającego tylko mogło mieć taki wpływ. (23. X. 31 — 2 K. 946/31).

Cz. I. art. 310 k. k. Odpowiedzialność z cz. I art. 310 k. k. za urządzenie zakładu przemysłowego bez należytego zezwolenia jest uzależniona od tego, czy na urządzenie zakładu pozwolenie takie jest, zgodnie z art. 14 bądź art. 16 rozporządzenia Prezydenta z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U. poz. 468/27), niezbędne. Skazując zatem z cz. I art. 310 k. k. winien sąd w określeniu czynu przypisanego wskazać istnienie warunków, przewidzianych w art. 14 lub 16 prawa przemysłowego, od których uzależnienia rozporządzenie dopuszczalność prowadzenia zakładu przemysłowego dopiero po zatwierdzeniu projektu urządzenia, a zatem po otrzymaniu należytego pozwolenia. Sąd grodzki, skazując oskarżonego z cz. I art. 310 k. k., czyn przypisany określił jako prowadzenie bez należytego pozwolenia piekarni. Z uwagi na to, że piekarnie nie należą do zakładów, wyliczonych w art. 16 prawa przemysłowego, uzyskanie zatwierdzenia projektu urządzenia na nie wymagane jest jedynie w razie istnienia warunków, przytoczonych w art. 14 prawa przemysłowego, jeśli posiadają one specjalne pałenisko, napęd mechaniczny, albo jeśli z powodu położenia lub wykonywanego przemysłu mogą w znacznej mierze zagrażać bezpieczeństwu publicznemu, a przedewszystkiem życiu i zdrowiu sąsiadów, lub też mogą ich narażać na szkody i specjalne uciążliwości. Piekarnie zaś, istniejące w dniu 24 listopada 1929 r. w pomieszczeniach suterenowych, obowiązane są, w myśl §§ 16 i 34 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 29 października 1929 r. (Dz. U. poz. 582/29), posiadać pozwolenie władzy wojewódzkiej administracji ogólnej na prowadzenie ich w tych pomieszczeniach po dniu 31 grudnia 1930 r. Przez nieprzytoczenie tedy w sentencji ani okoliczności, wypełniających powyższą dyspozycję art. 14 prawa przemysłowego, ani braku zgodnego z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych (poz. 582/29) pozwolenia Urzędu Wojewódzkiego i ograniczenie się w określeniu czynu przypisanego oskarżonemu do powtórzenia ustawowego określenia cz. I art. 310 k. k., sąd grodzki dopuścił się obrazy p. a art. 367 k. p. k., co z mocy p. h art. 497 k. p. k. powoduje konieczność uchylecia wyroku. (4. XII-31 — 1 K. 1202/31).

Kodeks postępowania karnego.

Art. 10 k. p. k. Jakkolwiek stosunek pokrewieństwa z oskarżonym nie wyłącza świadka od zeznań i od przysięgi, a daje mu tylko prawo uchylenia się od zeznań (art. 104, 105, 106, 110 k. p. k.), to w myśl przyjętej w k. p. k. zasady swobodnej oceny dowodów, (art. 10 k. p. k.), sąd może także stosunek pokrewieństwa wciągnąć w sferę swych rozważań i w związku z innymi okolicznościami uznać zeznania takiego świadka za mniej zasługujące na wiarę, niż zeznania świadków postronnych „obcych”. (30. XI. 31 — 1 K. 1123/31).

Art. 10 i 358 k. p. k. Sąd apelacyjny odrzucił zeznania świadków na tej podstawie, że nie zasługują one na wiarę, jako złożone przez osoby, pozostające w pokrewieństwie z pokrzywdzonym i zainteresowane w pomyślnym wyniku dla niego sprawy. Przytoczona przesłanka jest błędną przedewszystkiem dlatego, że sąd wprowadził w ten sposób do oceny zeznań świadków czynnik formalny, całkiem obcy obowiązującemu kodeksowi postępowania, który wcale nie pozbawia cech wiarogodności zeznań świadków, będących krewnymi pokrzywdzonego i pod względem wartości dowodowej traktuje je narówni z zeznaniami innych świadków. (12. XII. 31 — 1 K. 1232/31).

Art. 30 k. p. k. Art. 30 k. p. k. mówi o wypadku, gdy zapadły prawomocne wyroki skazujące w różnych sądach i na ten wypadek określa właściwość sądu do orzeczenia kary łącznej. Nie wyłącza to zapatrywania, że tryb przewidziany w art. 30 k. p. k., polegający na wydawaniu oddzielnie wyroku co do kary łącznej, jest zbędny, jeżeli sąd właściwy do osądzenia oskarżonego za przestępstwo zbiegające się, dotąd nieosądzone (art. 15—18, 24—29), skazując go w swym wyroku (późniejszym), uwzględni karę orzeczoną poprzednio w wyroku innego sądu i z obu kar utworzy karę łączną w tym samym wyroku. Niema żadnej rozumnej przyczyny, dla której taki tryb, o zaletach przyspieszenia i uproszczenia postępowania, nie byłby dopuszczalny, skoro ustawie się nie sprzeciwia. Art. 30 k. p. k., mówiąc tylko o sądach różnych, tem samem nie wyłącza dołączenia orzeczenia o karze łącznej w wyroku późniejszym skazującym za drugi czyn, jeśli wyrok wcześniejszy zapadł w tym samym sądzie. Taki wypadek jest możliwy zarówno z przyczyn prawnych, gdy sprawę w myśl art. 29 § 1 k. p. k. co do pewnego przestępstwa wyłączone, choć ten sam sąd pozostaje właściwy (zaczem § 2 art. 29 nie wchodzi w grę), jak i z przyczyn faktycznych, gdy przez przecoczenie co do pewnego czynu postępowanie przeprowadzono oddzielnie wbrew art. 28 k. p. k. Niema więc podstawy prawnej do wyłączenia tegoż trybu, gdy poprzedni wyrok wydano w innym sądzie, a sąd później wyrokujący ma o tem wiadomość.

Z drugiej strony mimo brzmienia art. 30 k. p. k., który mówi tylko o wyrokach różnych sądów, tryb w myśl art. 30 k. p. k. stały się konieczny także wówczas, gdyby w tym samym sądzie uprawomocniły się dwa wyroki oddzielne, bez wymierzenia kary łącznej, mimo istnienia jej warunków. Może się to stać wskutek przeoczenia i nieujawnienia w procesie, że oskarżonego już dawniej skazano innym wyrokiem tego samego sądu.

Praktyka sądów z czasów przed wejściem w życie k. p. k. i po jego wejściu w życie przyjęła więc słusznie możliwość wymierzenia kary łącznej w późniejszym wyroku skazującym, bez odsuwania tego wymiaru do specjalnego wyroku łącznego. W razie uchylenia wyroku skazującego, zawierającego również orzeczenie o karze łącznej, upada też wymierzona kara łączna.

Sąd później sądzący oskarżonego nie byłby właściwy do orzeczenia w swym wyroku skazującym także kary łącznej tylko wówczas, gdyby temu stały na przeszkodzie przepisy o właściwości rzeczowej. Takim przepisem jest § 2 art. 30 k. p. k. Skoro wyrok wcześniejszy wydał sąd okręgowy, a później wyrokuje co do innego przestępstwa sąd grodzki, nie może on orzec kary łącznej. Tę wymierzy sąd okręgowy oddzielnym wyrokiem łącznym.

Motywy Komisji Kodyfikacyjnej do art. 32 projektu (art. 30 k. p. k.) po części sprzeciwiają się powyższej wykładni i ustalonej praktyce. W rozumieniu motywów koniecznym jest do orzeczenia kary łącznej aby wszystkie wyroki skazujące uprawomocniły się. Komisja Kodyfikacyjna żywi obawę, że uchylenie jednego z wyroków nieprawomocnych przez wyższą instancję, pociągałoby konieczność uchylenia wyroku łącznego. Motyw ten jest zasadny w odniesieniu do oddzielnego wyroku łącznego i temu zapobiega wyraźnie brzmienie art. 30 k. p. k. Zasadność motywu: możnaby też przyznać, gdyby późniejszy wyrok skazujący wypowiadał karę łączną, choć wyrok wcześniejszy nie uprawomocnił się. Natomiast nie wywołuje tych zarzutów orzeczenie kary łącznej w późniejszym wyroku skazującym, gdy poprzedni wyrok już uprawomocnił się. Takiej wykładni nie sprzeciwia się brzmienie art. 30 k. p. k., a wyjaśnienia motywów Komisji Kodyfikacyjnej należy rozumieć w sposób ograniczający go do wypadku, gdy późniejszy wyrok nie orzekał kary łącznej, tak, że koniecznym jest wymierzyć ją samoistnym wyrokiem łącznym. (28. X. 31 — 2 K. 1108/31).

Art. 30 k. p. k., 4 i 60 i n. k. k. Właściwość procesowa, określona art. 30 k. p. k., nie przesądza, jakie prawo materialne ma być zastosowane w poszczególnym wypadku. Moc obowiązująca każdego z trzech kodeksów karnych (z r. 1852, 1871, 1903) rozciąga się przedewszystkiem według zasady terytorjalności na przestępstwa popełnione w granicach terytorjum, dla którego poszczę-

gólny kodeks jest wydany. Zasada ta nie wyłącza, owszem nakazuje, gdy potem znajdą warunki, zastosowanie prawa materialnego nieobowiązującego na terenie sądu orzekającego w oznaczonej sprawie, jako właściwego według przepisów k. p. k. Przytem prawo innego obszaru naszego Państwa jest stosowane przez sąd innej dzielnicy jako polskie prawo krajowe, a nie według przepisów o uwzględnieniu w pewnym zakresie praw państwa obcego (O. S. Pol. tom III poz. 29). Orzecznictwo sądów polskich ustaliło te zasady w praktyce, zwłaszcza w odniesieniu do częstszych wypadków osądzenia wyrokiem sądu jednej dzielnicy przestępstwa popełnionego w innej dzielnicy, bądź popełnienia jednego przestępstwa złożonego z działań na obszarze kilku dzielnic (ciągłe, trwałe, złożone), bądź ujawnienia, że czyn, który według aktu oskarżenia przedstawiał się jako przestępstwo popełnione w jednej dzielnicy, okazuje się przestępstwem spełnionem w innej dzielnicy (Zb. urzęd. 322/29; O. S. Pol. tom II poz. 356, 360, tom IV poz. 142 pkt. 8, tom V poz. 286, 401, 411). Stany faktyczne przestępstw i rozbieżne przepisy poszczególnych kodeksów karnych nastęrczają już trudności i wątpliwości co do prawidłowego rozwiązania pytania, którego kodeksu część szczególnie w konkretnym wypadku ma mieć zastosowanie. Trudności te rosą, gdy sędzia ma powziąć decyzję w niektórych materjach, należących do t. zw. części ogólnej kodeksów, a konkretny wypadek zażębia o prawo dwóch lub wszystkich dzielnic.

Do takich kwestyj należy także materja kary łącznej.

Niewątpliwą jest zasada terytorjalności, wyrażona we wszystkich trzech kodeksach (art. 4 k. k. 1903, § 3 k. k. 1871, § 37 i 234 u. k. 1852). Wypływa stąd, że do przestępstwa popełnionego na obszarze jednej dzielnicy można stosować przepisy tylko kodeksu na niej obowiązującego; w szczególności odnosi się to także do t. zw. „części ogólnej” kodeksu. Ścisłą konsekwencją takiego ujęcia prawnego byłoby ocenianie czynów poszczególnych, popełnionych na jednym obszarze prawnym, zupełnie niezależnie od czynów, popełnionych na innym obszarze. Dotyczyłoby to także wymiaru kary łącznej (względnie innej postaci wpływu zbiegu przestępstw na wymiar kary za nie). Koncepcja ta teoretycznie prosta obrażałaby dotkliwie powszechne poczucie sprawiedliwości swą kumulacją kar, zwłaszcza w razie skazania na kary pozbawienia wolności o dłuższych terminach.

Ten zupełny brak oddziaływania prawa jednej dzielnicy na prawo drugiej dzielnicy, dla braku norm międzydzielnicowych byłby tembardziej rażący, że kodeksy ustosunkują się wyraźnie do prawa obcego — zagranicznego (art. 9—12 k. k. 1903; §§ 4—7 k. k. 1871; §§ 36—40, 234 ust. 2 u. k. 1852).

Orzecznictwo sądowe, szukając dróg wyjścia z takiego niepożądanego stanu rzeczy, nie było jednolite w dziedzinie międzydzielnicowego zbiegu przestępstw.

Zagadnienie kary łącznej pozbawienia wolności, gdy chodzi o dwa czyny, względem których zastosowano dwa różne kodeksy dzielnicowe, rozwiązało orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1927 r. — K. 198/27 (O. S. Pol. tom VI poz. 411). Dotyczy ono dwóch kodeksów, które obydwa znają karę łączną systemów w głównych zarysach zbliżonych, jednak nie pokrywających się (§§ 74—79 k. k. 1871 i art. 60—64 i 66 k. k. 1903). Według obu systemów zastrzeniu ulega kara pozbawienia wolności najcięższa. Należy więc przez przyrównanie kar poszczególnych, wymierzonych według różnych kodeksów, ustalić, która z nich jest cięższa, ewentualnie z pomiędzy kilku najcięższa. Przepisy o karze łącznej tego kodeksu, według którego wymierzono karę najcięższą, będą miarodajne dla utworzenia kary łącznej. Skoro w myśl tych przepisów okazuje się potrzeba podwyższenia kary najcięższej i przeliczenia na jej rodzaj kar innych, należy przyrównać każdą karę poszczególną, wymierzoną według kodeksu innego, niż decydujący o określeniu kary łącznej, do jednej z kar, przewidzianych tym kodeksem. W tej konstrukcji sąd stosuje prawo materialne jednej dzielnicy także do kar wymierzonych według ustawy drugiej dzielnicy, przyrównując je do kar obcego im kodeksu i według przepisów tego kodeksu tworząc karę łączną. Zachowana jest jednak podstawowa zasada obu kodeksów, że zastrzeniu ulega kara najcięższa.

Powyższe wytyczne dla rozwiązania kolizyj międzydzielnicowych, przyjęte w orzeczeniu Sądu Najwyższego z 1927 r., należy stosować także w razie zbiegu przestępstw osądzonych według ustawy karnej z 1852 r. z przestępstwami osądzonymi według kodeksów 1871 r. lub 1903 r. Jeżeli najsurowsza kara jest wymierzona według k. k. 1871 lub 1903 przepisy jednego z tych kodeksów będą miały zastosowanie w zakresie i w sposób określony w powyższym orzeczeniu.

Wspólną bowiem wszystkim trzem kodeksom jest zasada, że w razie zbiegu przestępstw ulega zastrzeniu kara pozbawienia wolności najsurowsza względnie najcięższa (§§ 34, 35 zdanie 1, 267 k. k.; §§ 74 k. k. 1871; art. 60 k. k. 1903). W szczególności wyraz tej zasadzie daje także ustawa z 1852 r., skoro nakazuje mieć wzgląd na inne przestępstwa zbiegające się, jako na okoliczność obciążającą, choć nie daje sądowi możliwości podwyższenia kary najsurowszej ponad jej wymiar najwyższy, oznaczony dla danego przestępstwa.

Karą łączną w myśl kodeksu z 1903 r. lub 1871 r. można będzie objąć w sposób dopiero co omówiony przestępstwo karalne według u. k. 1852 r. tylko wówczas, jeżeli to przestępstwo nie jest przedmiotem oddzielnego postępowania, przeto co do niego nie zapada oddzielny wyrok. W razie osądzenia przestępstwa według u. k. 1852 osobnym wyrokiem, (faktycznie przez przeoczenie lub prawnie — art. 29 k. p. k.), nie będzie można kary za nie wymierzonej objąć karą łączną w rozumieniu kodeksów 1903 i 1871. Przeszkodą w tym względzie jest przepis § 265 p. k. 1873, z którego wypływa, że kara za to przestępstwo musi pozostać samoistną, nie ulega pochłonięciu (według §§ 34, 35, 267 u. k. 1852), lecz ulega tylko pewnym specjalnym przepisom ze względu na inne zbiegające się przestępstwa. Mianowicie należy mieć wzgląd na kary wymierzone poprzednim wyrokiem w ten sposób, że nie można przekroczyć najwyższej kary, przewidzianej za czyn zagrożony surowszą karą.

Przepis § 265 p. k. 1873 mówi o zastosowaniu go wówczas, gdy przestępcę poprzednim wyrokiem osądzono i oczywiście ten wyrok poprzedni jest znany sądowi wyrokującemu o przestępstwie nowo ujawnionem. Już praktyka na tle uchylonej procedury z 1873 r. stosowała treść prawa materialnego zawartą w § 265 p. k. także wówczas, gdy po wyroku ujawniono poprzedni wyrok skazujący za przestępstwo zbiegające się. Wówczas wydawano w trybie § 410 p. k. postanowienie modyfikujące karę, wymierzoną późniejszym wyrokiem. Obecnie należałoby zachować tryb wskazany art. 30 k. p. k.

W stosunkach międzydzielnicowych wyłania się jednak także możliwość, że najpierw będzie wydany wyrok skazujący za przestępstwo, przewidziane u. k. 1852, a następnie dopiero wyrok oddzielny, obejmujący zbiegające się przestępstwa według k. k. 1871 i 1903. Także w tym wypadku zastosować do wyroku skazującego według u. k. 1852 przepis § 265 p. k. 1873, a mianowicie jego treść materialną. Nie jest bowiem możliwe przepis tego paragrafu stosować do wyroków opartych na prawie materialnym 1871 czy 1903. Treść § 265 p. k., nakazująca w późniejszym wyroku mieć wzgląd na wyrok poprzedni, związana z właściwościami procedury 1873. nie sprzeciwia się niniejszej wykładni rozszerzającej, zgodnej z istotą i celem materialnego prawa, któremu powołany przepis daje wyraz.

Pozostałaby do omówienia sytuacja prawna, jaka powstaje, skoro w myśl przyjętej zasady ze względu, że karę najsurowszą wymierzono za przestępstwo ulegające karze według ustawy karnej 1852, to prawo miałoby decydować o wymiarze kary za zbiegające się przestępstwa różnodzielnicowe.

Celem uniknięcia nieporozumień należy stwierdzić, że jako bezprzedmiotowe w sprawach niniejszych pomija się:

a) wypadki, w których kodeksy przewidują kumulację kar (jak §§ 75—78 k. k. 1871; §§ 35 zdanie ost. i 267 cz. 2 u. k. 1852; art. 60 cz. 2 k. k. 1903);

b) wypadki zbiegu kar w ścisłym znaczeniu, ograniczając się do zbiegu przestępstw w tym rozumieniu, że obejmuje on wszystkie przestępstwa popełnione przed tem, zanim co do jednego z nich zapadł wyrok skazujący (art. 60—64 k. k. 1903; §§ 34, 35, 267 u. k. 1852 łącznie z § 265 p. k. 1873; § 74 k. k. 1871); nie wchodzi w grę wypadki wyłaniające się na tle art. 66 k. k. 1903.

Prawo karne poaustrjackie nie zna konstrukcji kary łącznej, rozwiniętej pojęciowo w system taki, jak w dwóch innych kodeksach. Przepisy §§ 34, 35, 267 u. k. 1852 zalecają stosować karę za przestępstwo zagrożone surowszą karą wszakże z uwzględnieniem przestępstw innych. Według wymienionych przepisów jest to możliwe wówczas, gdy przestępstwa są przedmiotem tego samego wyrokowania.

Uwzględnienie powyższe innych przestępstw następuje z punktu widzenia ich jako okoliczności obciążających. Tak samo więc należy „uwzględnić” jako takie okoliczności przestępstwa kwalifikowane według innych kodeksów karnych, w wypadku gdy sankcja karna, przewidziana w u. k. 1852, jako najsurowsza, wchodzi w zastosowanie. Następuje mimo zbiegu przestępstw absorbcja skorygowana pewnym uwzględnieniem tego zbiegu według uznania sędziowskiego jako okoliczności obciążających. Sąd nie potrzebuje przytem oznaczać kar za poszczególne przestępstwa. Efekt praktyczny takiego rozwiązania prawnego może się pokrywać z absorbcją, przewidzianą w zdaniu pierwszym art. 60 k. k. 1903, który nie wypowiedza nawet kategorycznego obowiązku uwzględnienia innych przestępstw, jako okoliczności obciążającej.

Sprawa komplikuje się, gdy co do niektórych przestępstw zbiegających się wydano już wyroki, a karę najsurowszą wymierzono według u. k. 1852. Wówczas bowiem należy mieć na uwadze przepis § 265 p. k. 1873. Wyrok najsurowszy oparty na ustawie 1852 pozostaje samoistny, a kara nim orzeczona musi być utrzymana w granicach § 265 p. k. 1873. Również kara, ewentualnie kara łączna, wymierzona za zbiegające się przestępstwa na zasadzie kodeksów 1903 i 1871, pozostaje samoistną. Skutkiem zbiegu przestępstwem będzie złagodzenie kary najcięższej wymierzonej na mocy k. k. 1852, według uznania sadu w oparciu się o § 265 p. k. 1873.

Życiowo mogą sądy w związku z prawem ziem południowych stanąć w obliczu rozmaitych sytuacji. Objasnią to przykłady:

a) Zbieg następujący: dwoma oddzielnymi wyrokami wymierzono osobne kary, jednym za przestępstwo z art. kodeksu 1903, drugim za przestępstwo z §§ ustawy 1852; kara wymierzona według ustawy 1852 jest cięższą. Obie kary pozostaną obok siebie, a jedynie kara wymierzona według ustawy 1852 może ulec niższeniu w myśl § 265 p. k. 1873. Przytem obojętne jest, który z dwóch wyroków był wcześniejszy.

b) Zbieg następujący: Kilku oddzielnymi wyrokami wymierzono osobne kary, za każde przestępstwo karalne według k. k. 1903; a jednym oddzielnym wyrokiem za przestępstwo karalne według u. k. 1852. Z wyroków tych najsurowszą karę wymierzono według ustawy 1852. Ta okoliczność nie stoi na przeszkodzie, aby zastosować przepisy o karze łącznej kodeksu 1903 w obrębie kilku przestępstw osądzonych według tego samego prawa 1903. Ustaliwszy tak karę łączną, sąd, nie zmieniając jej już dalej, jednak przez wzgląd na przestępstwa zbiegające się, za które pomienioną karę łączną wymierzono, w myśl § 265 p. k. 1873 złagodzi odpowiednio karę najsurowszą za przestępstwo osądzone według ustawy 1852. Pozostaną więc obok siebie ostatecznie dwie kary.

c) Istota sytuacji prawnych opisanych pod a), b) nie ulega zmianie, gdy w miejsce kodeksu 1903 wstawimy kodeks 1871. Natomiast odrębny typ przedstawia zbieg następujący: Kilku oddzielnymi wyrokami wymierzono oddzielne kary za każde przestępstwo karalne według k. k. 1903, za każde karalne według k. k. 1871, oraz za jedno przestępstwo według u. k. 1852. Z wyroków tych najsurowszą karę wymierzono według ustawy karnej 1852. Ta okoliczność, jak już zaznaczono powyżej, nie stoi jednak na przeszkodzie, aby zastosować przepisy o karze łącznej w obrębie przestępstw osądzonych według tego samego prawa, tę karę przewidującego, a nawet w stosunku do wszystkich przestępstw osądzonych według kodeksów 1903 i 1871, które znają właściwą karę łączną; rozwiązanie nastąpi w sposób wskazany orzeczeniem 1927 r. Mając tak ustaloną jedną karę łączną dla czynów osądzonych według kodeksów 1871 i 1903, sąd jeszcze tylko zastosuje przepis § 265 p. k. 1873 do wyroku opartego na ustawie 1852 w sposób i ze skutkiem, jak pod b).

d) Jeżeli oprócz oddzielnych wyroków według k. k. 1871 i 1903, zapadło także kilka wyroków oddzielnych (a nie jeden) według u. k. 1852 (przez przeoczenie bez zastosowania § 265 p. k. 1873), rozwiązanie, przewidziane pod a), b), c), ulega o tyle zmianie, że w myśl § 265 p. k. 1873 łagodząc kary wypadnie mieć wzgląd także na kary orzeczone wyrokami według ustawy 1852.

W wypadkach przedstawionych powyżej procedura odbędzie się w trybie art. 30 k. p. k., jeżeli oddzielne wyroki z pominięciem przepisu § 265 p. k. 1873 i ewentualnie przepisów o karze łącznej były już wydane (pkt. II a). Rozwiązanie powyższe z dziedziny prawa materialnego ma jednak pełne znaczenie także wówczas, gdy sąd ziem południowych, osądzając przestępstwo podległe ustawie 1852, ma już wiadomość o wyrokach, które osądzono przestępstwa według k. k. 1871 i 1903; może on odraził ostatecznie załatwić sprawę wyływającą z łączności.

W całokształcie swym rozwiązanie kolizyj z zakresu traktowania zbiegu przestępstw, kolizyj wyłaniających się z faktu istnienia na poszczególnych obszarach Państwa różnych systemów karnych, wysnute z przepisów trzech kodeksów krajowych, odpowiada prawidłowej konstrukcji prawniczej i prawidłowej wykładni prawa.

Zasadą główną jest, że do przestępstwa podlegającego w myśl zasady terytorjalnej danemu kodeksowi dzielnicowemu, mają zastosowanie także przepisy części ogólnej tegoż jedynie kodeksu.

W zakresie zbiegu przestępstw, skoro dany kodeks opiera się na zasadzie obostrzenia kary najsurowszej względnie najcięższej, konsekwentnie należy tę zasadę zastosować także wówczas, gdy ta kara najcięższa jest wymierzona nie według tego samego kodeksu, lecz według innego kodeksu krajowego. Każdy kodeks dzielnicowy jest bowiem przepisem polskim, obowiązującym wszystkie władze i wszystkich obywateli w Państwie w zakresie stosunków prawnych, do których według treści swej lub treści innych ustaw krajowych ma mieć zastosowanie. Choć przepisy każdego poszczególnego kodeksu karnego dzielnicowego mają moc obowiązującą przedewszystkiem co do przestępstw popełnionych na oznaczonym terytorjum dzielnicowym, to jednak możliwe jest ich stosowanie nie tylko tam, gdzie przepis danego kodeksu stosowanie ich jeszcze nakazuje (np. przestępstwa za granicą Polski), lecz także tam, gdzie przepis innego prawa krajowego, innego kodeksu, stosowanie takie nakazuje, lub wyraźnie na to wskazuje.

Z istoty odnowienia Państwa Polskiego, współzycia w jednym Państwie praw poprzednio obcych, w szczególności „ukrajowienia” tem w Polsce trzech kodeksów byłych państw zaborczych, wynikały konsekwencje prawne, zmieniające, ścieśniające lub rozszerzające znaczenie przepisu lub faktycznie zakres jego stosowania w ślad za zmianą stosunków prawnych i faktycznych. Wyłączone jest więc traktowanie przestępstwa, spełnionego w innej dzielnicy, jako zagranicznego. Nakaz kodeksowy obostrzenia kary najsurowszej przy zbiegu przestępstw tem samym odsyła do przepisów innego kodeksu dzielnicowego, skoro według niego tę karę wymierzono.

Stosowanie przepisów innej dzielnicy jest jednak niedopuszczalne, skoro tem łamanoby zasadę prawa materialnego tej dzielnicy, której prawo dla danego przestępstwa jest decydujące. W myśl prawa karnego ziem południowych przepis o stosowaniu kary najsurowszej ma zastosowanie tylko, gdy przestępstwa są sądzone jednym wyrokiem. Tylko w tym wypadku stosując ten przepis możemy w nim widzieć odsyłacz do innego prawa dzielnicowego, gdy według niego orzeczono karę najsurowszą. Poza tem § 265 p. k. 1873 kładzie tamę kierowaniu się w wyborze przepisów według kary najsurowszej, wprowadzając przepis swoisty. Stąd płyną konsekwencje, o których była wyżej mowa.

W wypadku zbiegu międzydzielnicowego przestępstw okazuje się potrzeba przyrównania kar pozbawienia wolności kodeksowych jednej dzielnicy do takichże kar kodeksowych drugiej dzielnicy. Oczywiście nie jest decydującą sama nazwa kary. Należy mieć na uwadze porównawczo nietylko porządek kar (drabinę kar), lecz także ustawowe określenie stosunkowe ich surowości (art. 63 k. k. 1903, § 21 k. k. 1871, § 14 u. k. 1852), określenie przedmiotowe dolegliwości z karą złączonych (k. k. 1903 ciężkie więzienie, poprzednio katorga; art. 3 przep. przech. 1903 więzienie zastępujące dom poprawy; §§ 15—18 k. k. 1871; §§ 15, 18, 244—246 u. k. 1852), jakiego rodzaju czyny są niemi zagrożone (zbrodnia czy występki lub wykroczenie), dopuszczalny czas trwania kar, najdłuższy i najkrótszy, złączone z niemi „hańbiące” skutki skazania albo nakazane lub dopuszczalne także kary dodatkowe. W razie istotnych wątpliwości co do równorzędności kar pomocniczo opręć się można o zasadę „in dubio mitius”, t. j. na korzyść oskarżonego.

Oczywiście gdy decyduje kara najsurowsza, należy, ustalwszy ją, kary wymierzone według kodeksów innych dzielnic przyrównać do kar kodeksu, według którego wymierzono karę najsurowszą i następnie operując tylko karami przyrównanemi tegoż kodeksu, wymierzyć karę łączną.

W wypadku stosowania § 265 p. k. 1873 nie może ulec zmianie rodzaj kary, jaki wymierzyć należy według przepisu części szczególnej za spełnione przestępstwo, osadzone osobnym wyrokiem. (28. X. 21 — 2 K. 1108/31).

Art. 56 k. p. k. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28 czerwca 1929 r. (Dz. U. Nr. 48/29, poz. 395) wyliczając, jakie władze są właściwe do wnoszenia i popierania oskarżenia przed sądami obok lub zamiast policji państwowej, nie wspomina o członkach izb rzemieślniczych, a także i sama ustawa o izbach rzemieślniczych (Dz. U. Nr. 53/27, poz. 468, art. 168 — 194) takiego prawa im nie nadaje. (4. XII. 31 — 2 K. 1161/31).

Art. 56 p. b § 1 k. p. k. W sprawie niniejszej oskarżenie o wykroczenie z art. 310 k. k. wniósł Magistrat m. st. Warszawy, zarzucając oskarżonemu, że uruchomił zakład przemysłowy (krowiarnię bez należytego pozwolenia władzy. Oskarżenie ze strony Magistratu uznać należy za prawnie bezskuteczne. Magistrat jest wprawdzie władzą przemysłową (art. 101 prawa przemysł. Dz. U. poz. 468/27), nie może jednakże wystąpić w roli oskarżyciela publicznego na zasadzie p. b § 1 art. 56 k. p. k., albowiem brak przepisu prawnego, któryby to prawo nadał Magistratowi; w szczególności także rozporządzenie z 28 czerwca 1928 r. (Dz. U. poz. 395/29), wydane na zasadzie art. 10 przepisów wprowadzających k. p. k. nie nadaje Magistratom odnośnego uprawnienia. Nadmienić należy, że okoliczność, iż Magistrat jest władzą przemysłową, nie uprawnia go z mocy samej ustawy do popierania oskarżenia z zakresu naruszenia przepisów przemysłowych, albowiem p. b § 1 art. 56 k. p. k. żąda konkretnego upoważnienia ustawowego do popierania oskarżenia w sprawach pewnej kategorii. Wynika to również z art. 10 przepisów wprowadzających k. p. k., który byłby zgoła niepotrzebny, gdyby już z tytułu zawiadywania sprawami pewnej gałęzi administracji publicznej odnośnym władzom administracyjnym służyło prawo wnoszenia i popierania oskarżenia w razie naruszenia przepisów z dziedziny danej gałęzi administracji. Tak samo na daną kwestję zapatrują się motywy Komisji Kodyfikacyjnej do k. p. k. (wyd. urzęd. str. 153), stwierdzając, że „władza administracyjna będzie zatem musiała za każdym razem powołać się na uprawnienie, oparte na ustawie”; poza tem wspomniane motywy ilustrują sprawę na tle dekretu z dnia 3 stycznia 1919 r., dotyczącego inspekcji pracy (Dz. U. poz. 90/19), który „ściśle wymienia przypadki, w których inspektorzy pracy mają prawo występować w charakterze oskarżycieli; w innych zatem przypadkach mogliby popierać oskarżenie tylko za pośrednictwem prokuratora lub policji”. Uznać zatem należy, że k. p. k. zwęził uprawnienia władz administracyjnych w zakresie oskarżenia, w porównaniu z ros. u. p. k. z 1864 (na której się wzorował), ustawa bowiem rosyjska w art. 3 odwołała się do art. 49, który mówił o przestępstwach, wykrytych przez władze administracyjne „w zakresie ich działalności”, podczas gdy art. 56 k. p. k. mówi o „wnoszeniu i popieraniu oskarżenia” przez władze administracyjne „w granicach określonych przez poszczególne ustawy”.

Magistrat nie jest również w danym wypadku oskarżycielem posiłkowym, albowiem gmina nie jest pokrzywdzona (por. uchwałę całej Izby II. S. N. z 14. II. 1931 poz. 70/31 urzęd. zb. orzeczn.). 17. XII. 31 — 1 K. 1220/31).

Art. 86 k. p. k. Nie można utożsamiać prawa adwokata otwierania, prowadzenia kancelarii, oraz wykonywania praktyki adwokackiej na terytorjum b. zaboru rosyjskiego, z prawem wykonywania obrony w sprawie karnej.

Pierwsze z tych praw, istotnie zostało ograniczone przez Statut Tymczasowy Palestry (Dz. Praw 1918, poz. 75), zabraniający otwierania, prowadzenia kancelarii oraz wykonywania praktyki adwokackiej na terytorjum b. zaboru rosyjskiego bez wciągnięcia na listę adwokatów przez właściwą Radę Adwokacką. Rada ta sprawdza nie tylko kwalifikacje etyczne i zawodowe, ale i znajomość ustaw miejscowych, jeśli o wciągnięcie ubiega się adwokat z b. zaboru austriackiego lub niemieckiego. Natomiast prawo wykonywania obrony w sprawach karnych nie jest wcale regulowane przez powyższy Statut Tymczasowy, lecz wyłącznie przez art. 86 k. p. k. Artykuł ten głosi, że każda osoba wpisana w Polsce na listę adwokatów bez różnicy miejsca wpisania może być obrońcą w sprawach karnych przed wszystkimi sądami w granicach Polski. (12. XII. 31 — I K. 1402/31).

Art. 101 p. 1 k. p. k. Zawarty w p. b. art. 101 k. p. k. zakaz powoływania do zeznań w charakterze świadków w sprawie karnej obrońcy oskarżonego może dotyczyć tylko tych osób, których stosunek do oskarżonego, polegając w czasie terażniejszym lub przeszłym na roli obrończej w ustawowym rozumieniu pojęcia „obrońcy oskarżonego”, a więc pojęcia szczególnego, niepokrywającego się z szerszym pojęciem zastępcy bądź doradcy prawnego wogóle, dostarczył im bezpośrednio od oskarżonego faktów, nieoobojętnych dla wyniku danej sprawy karnej, a które w drodze zeznań miałyby być stwierdzone przez te osoby. W podobnych wypadkach obojętnem jest już dla rzeczonoego zakazu, czy ten stosunek, w którym uzyskano te fakty, polegał na przyjęciu obrony i prowadzeniu sprawy karnej, choćby przez pewne tylko jej stadium, czy nawet ograniczył się tylko do porady prawnej, zasięganej przez oskarżonego w jakimkolwiek stadium sprawy karnej, a nawet i nie tej, dla której te fakty miałyby być z tego stosunku stwierdzone przez wezwanie na świadka osoby tak pojętego obrońcy oskarżonego. Za taką wykładnią p. b. art. 101 k. p. k. przemawia nie tylko samo brzmienie tego przepisu, gdy się uwzględni istotę ustawowego użytego w nim pojęcia „obrońcy oskarżonego”, lecz i sam cel i intencja ustawodawcy, znajdujący swój wyraz w motywach Komisji Kodyfikacyjnej do art. 101 k. p. k. Wskazano tam jasno, że art. 101 k. p. k. ma na celu umożliwienie oskarżonemu szczerzej rozmowy z obrońcą bez obawy że ten ostatni będzie zmuszony tę rozmowę powtórzyć, jeśli go sąd wezwie na świadka. Takie ujawnienie rozmowy oskarżonego z obroń-

cą, prowadziłby do tego, że obrońca byłby zawsze źle poinformowany przez klienta, który mówiłby w obsłonkach, a to prowadziłoby znów do nieporozumień. (11/21. XII. 31 — 1 K. 964/31).

Art. 104 k. p. k. Artykuł 104 k. p. k. zwalnia szereg wymienionych w tym przepisie osób od złożenia zeznań w sprawie wogóle, a nie w stosunku do tego lub innego oskarżonego. (3. XI. 31 — 1147/31).

Art. 124 k. p. k. Skoro sąd rozważył kwestję wpływu niestawiennictwa biegłego na tok sprawy i doszedł do wniosku, że przesłuchanie biegłego ma tak istotne znaczenie dla sprawy, że z powodu jego niestawiennictwa sprawę odroczył na inny termin, to postanowienie to wiązało sąd i mogło być przezeń zmienione jedynie z powodu nastąpienia nowych okoliczności, dających podstawę do odmiennego rozstrzygnięcia rozważonej już kwestji, lub też w wypadku stwierdzenia błędnego zastosowania ustawy. (15. XII. 31 — 2 K. 1256/31).

Art. 150 k. p. k. Pogląd, jakoby art. 150 k. p. k. zezwalał każdej osobie pokrzywdzonej na dokonanie rewizji osobistej u osoby podejrzanej jest błędny. Jak wynika z zestawienia art. 150 i 254 k. p. k. oraz motywów Komisji Kodyfikacyjnej do tych artykułów, rewizję może dokonywać tylko sędzia lub w jego zastępstwie prokurator i policja, a nie każda osoba pokrzywdzona. (16. XL 31 — 1 K. 988/31).

Art. 234 k. p. k. Przy sporządzaniu protokołu rozprawy można zamiast wypisywania pełnej treści wyjaśnienia lub zeznania, powołać się na takież wyjaśnienia lub zeznania, zawarte już w aktach sprawy. (Uchwała Całej Izby Karnej z 14. XI. 31 — II Pr. 154/31).

Art. 234, 358, 377 k. p. k. Gdy do protokołu rozprawy głównej treści zeznania świadka nie wciągnięto, jednak komplet sądu okręgowego zeznanie tego świadka wysłuchał i miał go w pamięci, to mógł w wyroku przytoczyć treść zeznania tego świadka, pomimo, że protokół był sporządzony z pogwałceniem art. 234 k. p. k., gdyż zeznanie świadka stanowiło materiał na rozprawie ujawniony. (28. X. 31 — 1 K. 910/31).

Art. 236 k. p. k. Zasada art. 236 k. p. k. stosuje się jedynie do protokołów sporządzonych prawidłowo, nie zaś do takich, w których luka lub niedokładność są widoczne. (17, XII. 31 — 2 K. 1263/31).

Art. 241 § 1 k. p. k. Dochodzenie przestępstw, ściganych z urzędu, należących do właściwości sądów powszechnych należy do policji państwowej, a nie do żandarmerji wojskowej (art. 1 rozp. Prez. Rzpl. z dn. 6. III. 1928 o policji państwowej Dz. U. 1928 Nr. 28, poz. 257 i art. 241 § 1 k. p. k.). Siła zbrojna może występować przeciwko osobom cywilnym tylko w wypadkach przewi-

dzianych w art. 123 Konstytucji (Dz. U. 1921, poz. 267). Organa sądownictwa wojskowego mogą występować przeciwko osobom nieulegającym właściwości sądów wojskowych tylko o tyle, o ile na to pozwala ustawa o wojskowym postępowaniu karnem, dawna ustawa postępowania karnego dla wspólnej siły zbrojnej (aust. Dz. U. Nr. 130), która obowiązuje w Polsce ze zmianami i uzupełnieniami w myśl R. R. M. z dnia 10 maja 1930, poz. 368. Z przepisów tej ustawy wynika, że zakłócenie spokoju publicznego przez osoby cywilne na drodze publicznej, nie ulega właściwości sądów wojskowych, a tem samem powołaną do dochodzenia w tego rodzaju sprawie jest Policja Państwowa. Żandarm wojskowy ma prawo zatrzymać sprawcę, o ile był on schwytyany na gorącym uczynku lub bezpośrednio po tem w czasie pościgu i o ile zachodziły inne warunki, w art. 166 k. p. k. przewidziane, gdyż prawo takie przysługuje każdemu. Nie wystarcza to jednak do uznania, że żandarm pełnił wtedy obowiązki służbowe. Do uznania tego należało przytoczyć przepis postępowania karnego wojskowego lub inne przepisy, któreby nakazywały takie postępowanie żandarmowi, jako jego obowiązek służbowy. (3. XII. 31 — 1 K. 1173/31).

Art. 292 k. p. k. Art. 292 k. p. k. nie ma zastosowania do postępowania przed sądami grodzkimi. (26. X. 31 — 2 K. 956/31)

Art. 339 k. p. k. Art. 339 k. p. k. nie wyłącza odczytywania opinji odpowiedniego urzędu lub zakładu (art. 138 i 139 k. p. k.). jeśli to jest urząd publiczny, albo zakład mający samoistność w dziedzinie osobowości prawnej, do takich zaś instytucyj należy niewątpliwie Kasa Chorych, a więc świadectwo od niej pochodzące może być odczytane. (23. X. 31 — 2 K. 951/31).

St. Zaleski,

Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR AUSTRJACKI)

§ 8 i 65 lit. a) u. k.

796. Usiłowanie (§ 8 u. k.) zbrodni zakłócenia spokoju publicznego z § 65 lit. a) u. k. jest możliwe. (29. października 1931 II 3 K. 713/31).

§ 199 lit. a) u. k.

797. Zeznania świadków, złożone w toku wstępnych dochodzeń służbowych przeciw funkcjonarjuszowi państwowemu, należy uważać za złożone wobec sądu. 30. listopada 1931 II 3 K. 928/31).

§ 335 u. k.

798. Stwierdzenie, że laik przedsięwziął czynność wymagającą specjalnych wiadomości i uzdolnienia, bynajmniej nie przesądza jeszcze samo przez się winy odnośnej osoby z § 335 u. k., nie zwalnia zatem sądu od ustalenia, iż osoba ta popełniła błędy i że uszkodzenie było następstwem tych błędów a nie wynikiem przypadku, którego nikt przewidzieć nie mógł i który mógł się zdarzyć nawet wtedy, gdyby daną czynność przedsięwziął fachowiec upoważniony do wykonywania takich czynności. (26. listopada 1931 II 3 K. 894/31).

§ 391 u. k.

799. Przepisu § 391 u. k. nie można stosować do pszczół. Odpowiedzialność za szkodliwe skutki braku odpowiedniego nadzoru nad pszczolami oceniać należy według przepisów § 431 i 335 u. k. (21 grudnia 1931 II 3 K. 1080/31).

§ 491 u. k.

800. Oświadczenie: „tak jest, powiedziałem te słowa i tego nie cofam” jest nie tylko przyznaniem faktu wypowiedzenia zniewagi, ale także jej ponowieniem. (14. grudnia 1931 II 3 K. 989/31).

§ 492 u. k.

801. Przez prawnie uznane korporacje (§ 492 u. k.) należy rozumieć takie korporacje, które, nie będąc ani władzami ani organami państwowymi, mają unormowany ustawowo publiczno-prawny zakres działania n. p. izby adwokackie, notarialne, handlowo-przemysłowe, gminy wyznaniowe, cechy i t. p. Związek strzelecki nie jest zatem prawnie uznaną korporacją w rozumieniu § 492 u. k. (21 grudnia 1931 II 3 K. 1011/31).

Art. 65 u. k. s.

802. Naruszając przepisy przewidziane w art. 65 u. k. s. (wyrób papierosów z tytoniu monopolowego) sprawca uszczupła dochód Skarbu Państwa. (25 września 1931 II 3 K. 653/31).

Art. 98 ust. o państw, podatku przem.

803. Meble drewniane politurowane należą zawsze do towarów produkcji wytworniejszej (ustęp 2 część II A. I kateg. druga punkt f. taryfy). (17 września 1931 II 3 K. 581/31).

804. Zajęcia zawodowe inżynierów i architektów, wykonywane na własny rachunek i niezależnie od zakładów handlowych lub wytwórni przemysłowych, są zajęciami wolnymi i samodzielnymi w rozumieniu art. 5 p. 9 oraz art. 9 ust. o państwowym podatku przemysłowym, opłacając podatek przemysłowy w formie podatku od obrotu i nie są obowiązkane do wykupna świadectw przemysłowych.

Samo złączenie się inżynierów lub architektów celem wspólnego wykonywania swych zajęć zawodowych pod wspólną nazwą lub firmą nie daje podstawy do uznania takiej spółki za przedsiębiorstwo handlowe. (5 listopada 1931 II 3 K. 915/31).

Umowa o pracę robotników.

805. Wydawanie robotnikom na poczet wynagrodzenia za prace bonów na towary do sklepów, niewymienionych w art. 37 i 38 l. 4, stanowi przekraczanie przepisu art. 22 rozp. Prez. Rz. z dnia 16 marca 1928 o umowie o pracę robotników. (Dz. U. R. P. Nr. 35 p. 324). 19 października 1931 II 3 K. 726/31).

Ustawa prasowa.

806. Odpowiedzialność redaktora za treść pisma drukowego wynika z jego funkcji, określonych ustawą prasową, które stwarzają domniemanie, że treść artykułów, zamieszczonych w piśmie drukowem, jest mu znana i że zamieszczenie ich w piśmie nastąpiło z jego wiedzą.

Jeżeli redaktor twierdzi, że nie znał treści artykułu, należy tę obronę jego sprawdzić i ustalić prawdziwy stan rzeczy, przyczem nie można ciężaru dowodu składać wyłącznie na oskarżyciela. (30 listopada 1931 II 3 K. 945/31).

Ustawa o środkach rozsadzających.

807. Granat ręczny jest nietylko bronią zakazaną (§ 2 rozp. z 24 października 1852 Nr. 223 dz. u. p. austr.). Posiadanie granatu ręcznego może podpadać pod przepis § 2 ust. o środkach rozsadzających z 27 maja 1885 (Nr. 134 dz. u. p. austr.), jeżeli granat jest sporządzony z materji wybuchowej w rozumieniu ustępu 3 § 1 tej ustawy oraz § 2 rozp. z 4 sierpnia 1931 Nr. 135 dz. u. p. austr. (21 grudnia 1931 II 3 K. 1040/31).

Art. 74 k. p. k.

808. K. p. k. nie zawiera co do powództwa cywilnego przepisów analogicznych do art. 65 i 66 obowiązujących w odniesieniu do oskarżycieli prywatnych i posiłkowych w razie śmierci odnośnych pokrzywdzonych; stosowanie tych przepisów w drodze analogji do powództwa cyw. nie jest dopuszczalne. (26 listopada 1931 II 3 K. 894/31).

Art. 124 k. p. k.

809. Przesłuchanie biegłego z dziedziny spraw politycznych i społecznych jest dopuszczalne. Jednakże nie należy powoływać jako biegłych w takich sprawach urzędników policyjnych, w czynnej służbie pozostających. (29 października 1931 II 3 K. 800/31).

Art. 243 § 2 i art. 251 k. p. k.

810. Przepis art. 251 k. p. k. wcale nie zakazuje szczegółowego nawet badania podejrzanych przez prowadzącego dochodzenia a jedynie daje temuż możliwość żądania, aby podejrzanego przesłuchano sądownie i w ten sposób stworzono dowód, iż podejrzany takiej treści zeznania złożył. (29 października 1931 II 3 K. 800/31).

Art. 293 k. p. k.

811. Obraza przepisu art. 293 k. p. k. (zawiadomienie obrońcy o terminie rozprawy), jako nieobjęta art. 497, może dać podstawę do uchylenia wyroku tylko pod warunkami art. 498 k. p. k. (30 listopada 1931 II 3 K. 921/31).

Art. 337 k. p. k.

812. Zakaz, zawarty w art. 337 k. p. k., należy rozumieć nie jako zakaz odtwarzania wyników dochodzenia wogóle, lecz jako zakaz odtwarzania ich przez samo odczytanie zapisków. (29 października 1931 II 3 K. 800/31).

Art. 339 k. p. k.

813. O dopuszczalności odczytania doniesień policyjnych rozstrzyga ich treść. O ile doniesienie poza określeniem czynu, wymienieniem podejrzanych i wskazaniem osób, mogących mieć wiadomość o przestępstwie, zawiera też przedstawienie wyników przedsięwziętych przez policję wywiadów i innych czynności, określonych w § 2 art. 243 k. p. k., to w tym względzie wykracza ono poza ramy zawiadomienia o przestępstwie i stanowi zapiski dochodzenia. W takim przypadku odczytanie doniesienia winno ograniczyć się jedynie do ustępów, niezawierających ustalenia wyników dokonanych przez policję czynności. 29 października 1931 II 3 K. 778/31).

Art. 346 k. p. k.

814. Jeżeli rozprawę przerwano kilkakrotnie, to suma tych przerw może przekraczać 14 (30) dni. (7 grudnia 1931 II 3 K. 1060/31).

Art. 589 lit. a) k. p. k.

815. Jeżeli skazanemu na karę śmierci zamieniono tę karę w drodze łaski (art. 524) na karę pozbawienia wolności, to w postępowaniu wznowionem na korzyść oskarżonego nie można orzec kary surowszej od wyznaczonej w drodze łaski.

Do tej kary można zaliczyć (§ 55 a) u. k.) tylko czas, przebyty w więzieniu od dnia, który oznaczony został w akcie łaski jako początek kary pozbawienia wolności. (19. października 1931 II 3 K. 742/31).

Jozef Prokopowicz,

Pierwszy Prokurator Sądu Najwyższego

ORZECZNICTWO KARNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR PRUSKI)I. *Kodeks karny z 1871 r.*

§ 53 k. k. 1. O zasięgu obrony koniecznej decyduje wyłącznie siła i napięcie ataku bezprawnego; proporcja pomiędzy dobrem zagrożonym przez napastnika a naruszeniem przez napadniętego nie jest przy obronie koniecznej niezbędna. (7. X. 30, II 4 K. 438/30),

2. Osoba zagrożona bezprawną napaścią ma prawo bronić się. Nie ma ona żadnego obowiązku ratować się ucieczką lub oglądać się na ewentualną i domniemaną pomoc osób trzecich, lecz ma prawo bronić się wszelkimi rozporządzalnymi środkami, niezbędnymi do odparcia napadu, albowiem prawo nie potrzebuje ustępować bezprawiu. (7. X. 30, II 4 K. 438/30).

3. Osoba zagrożona bezprawnie przez napastnika nie ma obowiązku czekać na grożący jej cios, lecz właśnie ma prawo przed nim bronić się, udaremniając cios uprzednią swą obroną. (7. X. 30, II 4 K. 438/30).

§ 61 k. k. Z § 61 k. k. nie wynika, by ciężar dowodu, że wniosek o ukaranie na czas złożono, obciążał oskarżyciela. Kwestja wniosku, jako przesłanka procesu, jako takiego, (przesłanka dopuszczalności procesu wogóle), musi być uwzględniona i badana z urzędu w każdym stadium postępowania, nie znaczy to jednak, by oskarżyciela obciążał dowód z tym skutkiem, że sąd sam tej kwestji nie bada i mocen jest uznać, że wniosku na czas nie złożono, gdy oskarżyciel nie podejmuje dowodu. Badając kwestję wniosku z urzędu, należy przeprowadzić dowód również z urzędu (np. dowód z dokumentu przez odczytanie odnośnych aktów prokuratorskich i t. p.). Oczywiście, jeżeli mimo usiłowań ze strony sądu, nie da stwierdzić z dostateczną pewnością, czy wniosek na czas złożono, nastąpić musi umorzenie postępowania, albowiem, jak to wynika z § 61 k. k., jest ono dopuszczalne jedynie wówczas, gdy sąd może przejąć, że wniosek na czas złożono. Z tego wniosek, że najbliższym dowodu i najbardziej uprawnionym i zainteresowanym w przeprowadzeniu dowodu będzie oskarżyciel prywatny. Niemniej jednak formalne przeluzczenie nań dowodu i przyjęcie, że sąd z urzędu tą kwestją nie interesuje się, nie odpowiada postanowieniom ustawy i obraża prawa strony. (15. X. 30, II 4 K. 449/30).

§ 67 k. k. 1. Dla oceny, w jakim z terminów przewidzianych z § 67 k. k. przedawnienie ścigania następuje, ma decydujące znaczenie kwalifikacja czynu przyjęta w wyroku skazującym, a nie kwalifikacja aktu oskarżenia. (14. II. 1931 r., II 4 K. 417/31).

2. Jeżeli nie da się z całą stanowczością stwierdzić, kiedy czyn przestępny popełniono, to sąd musi przyjąć datę przestępstwa w sposób najłagodniejszy dla oskarżonego, gdyż wobec niepewności, nie można stosować prawa na niekorzyść oskarżonego. (4. XI. 30, II 4 K. 468/30).

§ 74 k. k. 1. Przy zbiegu wieloczynowym przestępstw, gdy wyrokiem wymieniono kilka terminowych kar pozbawienia wolności, należy w myśl § 74 k. k. orzec karę łączną, polegającą na podwyższeniu najcięższej kary, wymierzonej oskarżonemu. Ustalenie więc kary łącznej tylko w wysokości najcięższej z wymierzonych kar poszczególnych stanowi obrazę § 74 k. k. (4. XI. 30, II 4 K. 605/30).

2. Przy tworzeniu nowej kary łącznej należy brać za podstawę poszczególne kary orzeczone w poszczególnych wyrokach bez uwzględnienia poprzedniego ich złączenia. (14. VII. 1931 r., II 4 K. 436/31).

§ 113 k. k. Prawidłowość wykonywania urzędu jest wprawdzie przedmiotowym warunkiem karalności wymienionego w § 113 k. k. czynnego napadu, pod względem podmiotowym jednak od sprawcy napadu nie wymaga się świadomości co do prawowitości wykonywania urzędu przez napadniętego, lecz wystarcza, gdy sprawca wie, że ten, przeciw któremu skierowane jest działanie, jest istotnie urzędnikiem i w danej chwili wykonywa swój urząd. (25. XI. 30, II 4 K. 541/30).

§ 131 k. k. 1. Sama świadomość, że rozszerzanie nieprawdziwych wiadomości jest w stanie wywołać pogardę do zarządzeń zwierzchności, nie wyczerpuje podmiotowej istoty czynu z § 131 k. k., lecz wymagane jest, aby sprawca działał nietylko ze świadomością możliwości tych następstw, lecz w celu osiągnięcia ich. (9. V. 1931 r., II 4 K. 339/31).

2. Zarzuty skierowane przeciw postępowaniu poszczególnych ministrów, czy też przeciw składowi osobowemu rządu, nie wyłączają zamiaru wywołania pogardy do urzędzeń państwowych, jakimi są bezwątpienia poszczególne ministerstwa i rząd, nie jako pojęcie abstrakcyjne, ale jako określenie ogólne czynnika państwowego. (30. VI. 1931 r., II 4 K. 411/31).

3. Zarzuty ogólnie podniesione, że urzędy administracyjne w całej swej działalności są nastawione na działalność stronnictwą i zapoznającą ich rolę służenia wszystkim obywatelom państwa lub t. p. są zdolne podać je w pogardę, wobec czego stanowią występki z § 131 k. k., jeśli opierają się na twierdzeniu zmyślonych lub przekręconych faktów; jeśli natomiast zarzuty podniesione są wynikiem oceny sądu, nieopartego na podaniu konkretnych faktów to będą obrazą w rozumieniu § 185 k. k. (30. VI. 31 r., II 4 K. 411/31).

4. Pogląd, że tylko niemoralne pobudki mogą stanowić źródło zamiaru wywołania pogardy dla urzędów państwowych lub zarządzeń zwierzchności jest sprzeczny z przepisem § 131 k. k. (30. VI 1931 r., II 4 K. 411/31).

5. Państwowe banki kredytowe nie są ani wyrazem ustroju państwowego, ani częścią składową administracji państwowej, lecz przedsiębiorstwami państwowymi, niedzierzącymi żadnej części władzy państwowej. (30. I. 1931 r., II 4 K. 397/31).

6. Rozszerzenie nieprawdziwych lub przekreślonych faktów w celu wywołania pogardy do działalności banków państwowych lub ich postanowień o rozdziale kredytu nie podpada pod przepis § 131 k. k., lecz przy istnieniu wymogów z § 186 k. k. jedynie pod pojęcie obrazy. (30. VI. 1931 r., II 4 K. 397/31).

§ 133 k. k. 1. Powierzchowne ołówkowe wykreślenia, które bez żadnej trudności można usunąć, bez uszkodzenia substancji i treści nie muszą koniecznie przedstawiać się jako uszkodzenia, szczególnie gdy usunięcie wykreślenia jest tak łatwe i proste, że o „naprawie” lub „reperacji” przedmiotu mówić nie można. (6. XI. 1931 r., II 4 K. 644/31).

2. Uszkodzenie dokumentu polegać może na oddziaływaniu na jego substancję 1) bądź w sposób zewnętrzny, jak zniszczenie (np. przedarcie) dokumentu, przez co cel dokumentu, t. j. cel służenia za dowód jest unicestwiony lub przynajmniej zmniejszony, 2) bądź też przez nadanie jego zawartości innej myślowej treści. (6. XI. 1931 r., II 4 K. 644/31).

3. Przerobienie dokumentu jest także jego uszkodzeniem (szczególnem) i ujęte jest w przepisie § 267 k. k., przy przerobieniu dokumentu moment uszkodzenia ujęty już jest w samym przerobieniu i dlatego ogólne przepisy o uszkodzeniu nie wchodzą w grę, nato miast może być zbieg idealny § 267 k. k. z § 133 k. k. (6. XI. 1931 r., II 4 K. 644/31).

§ 137 k. k. 1. „Usunięcie na bok” w rozumieniu § 137 k. k. polega na usunięciu rzeczy z miejsca zajęcia, przez co usuwa się ją z pod faktycznego władztwa władzy, bez względu na to, czy dzierżenie rzeczy przenosi się na inną osobę, czy rzecz zajęta i usunięta pozostaje nadal w dzierżeniu sprawcy. (7. VII. 1931 r., II 4 K. 407/31).

2. Zajęcie przez komornika rzeczy, nie stanowiącej własności dłużnika, nie odbiera funkcji komornika cechy czynności prawnej, a tylko spowodować może pozbawienie zajęcia skutków prawnych, jednakże tylko w drodze prawem przepisanej. (23. X. 31 r.. II 4 K. 661/31).

§ 185 k. k. Kodeks karny poza wypadkami z § 196 (zniewaga władzy) i § 197 (zniewaga zgromadzenia ustawodawczego Rz. Pol-

skiej lub innej korporacji politycznej) nie zna obrazy zbiorowości, np. stowarzyszeń, spółek, zarządów i t. p., w razie więc zniewag tych ostatnich, występować muszą w charakterze oskarżycieli prywatnych zawsze osoby fizyczne, tę zbiorowość nazewnątrz reprezentujące. (2. IX. 30, II 4 K. 324/30).

§ 190 k. k. Orzeczenie sądu dyscyplinarnego nie ma tak dalece miarodajnego znaczenia dla sądu, iżby miało być uważane za przeprowadzony dowód prawdy, gdyż § 190 k. k. ma na myśli wyłącznie przestępstwa karno-sądowe i sądy karne. (24. VII. 31 r., II 4 K. 255/31).

§ 193 k. k. 1. Z formy oświadczenia wynika zamiar zniewagi, jeżeli oświadczenie, dozwolone przez swą istotną treść, przez samowolny wybór doboru słów dla swych myśli, lub też wyrażen albo przez ich zestawienie, przez sposób budowy zdań, albo sposób uzewnętrznia myśl w swej całości, przez słowa, styl i t. d., bez rzeczowego powodu doznaje takiego zaostżenia, że stąd wynika jego obraźliwe znaczenie. (6. X. 31 r., II 4 K. 582/30).

2. Naczelnik gminy, czyniąc służbowe doniesienie do starosty, jako przełożonego oskarżyciela prywatnego działa w granicach unrównień mu służących na mocy § 198 k. k. (6. X. 1931 r., II 4 K. 604/31).

§ 196 k. k. Zniewaga, odnosząca się do pozasłużbowego zachowania się znieważonego, podpada również pod przepisy § 196 k. k.. jeśli tylko z treści jej wynika związek między zniewagą a zawodem znieważonego. (25. VIII. 1931 r., II 4 K. 518/31).

§§ 198, 232/3 i 61 k. k. Pogląd prawny, że przepis § 198 k. k. nie odnosi się do wzajemnych urazów cielesnych, jest błędny i wręcz sprzeczny z ust. 3 § 232 k. k., który to przepis wyraźnie rozciąga odmienne od § 61 k. k. postanowienie o terminie na postawienie wniosku o wzajemne urazy cielesne. (30. VI. 1931 r., II 4 K. 401/31).

§ 199 k. k. 1. Fakt, że oskarżony czuł się obrażony artykułem dziennikarskim, dotyczącym drogiej mu osoby, prawnie jest bez znaczenia w wypadku, gdy nie ustalono, że oskarżony miał samostne prawo wystąpienia z oskarżeniem prywatnem w sprawie rzekomej zniewagi. (24. VII. 1931 r., II 4 K. 427/31).

2. Zasadniczą przesłanką odwzajemnienia zniewag w konstrukcji kod. karn. z 1871 r. jest wymóg tożsamości osoby znieważonej i odwzajemniającej się, zniewagi bowiem wzajemne mogą być zarachowane wyłącznie przy istnieniu związku przyczynowego między nimi. (24. VII. 1931 r., II 4 K. 427/31).

§ 244 k. k. O ile oskarżony ani w I-ej ani w II-ej instancji nie wniósł o przyznanie mu okoliczności łagodzących z ust. 2 § 244 k. k., to sąd odwoławczy nie miał obowiązku uzasadnienia, dlaczego tych okoliczności nie przyznał. (21. X. 30, II 4 K. 480/30).

§ 247 k. k. Kradzież dokonana przez dzieci na szkodę rodziców, jest przestępstwem, którego ściganie zależne jest jedynie od wniosku rodziców. Wskazuje na to wyrażnie ust. 3 § 247 k. k., który nic zwalnia od odpowiedzialności popleczników i uczestników, a więc także i paserów, którzy nie pozostają w osobistym stosunku, określonym w § 247 k. k., z poszkodowanym. Mylne jest zatem zapatrywanie, że kradzież w § 247 k. k., nieścigana z powodu braku wniosku, nie jest czynem przestępnym, a paserstwo w takim przypadku bezkarne (21. X. 30, II 4 K. 469/30).

§ 250 l. 4 k. k. Porą nocną w rozumieniu § 250 l. 4 k. k. jest okres czasu od nastania ciemności po zachodzie słońca do świtu, okoliczność, że wskutek blasku księżyca bądź sztucznego oświetlenia miejsca dokonania czynu było mniej lub bardziej jasno, jest bez znaczenia dla odpowiedzialności karnej z wyżej cytowanego przepisu ustawy. (14. VII. 31, II 4 K. 437/31).

§ 257 k. k. Ukrywanie w rozumieniu § 259 k. k. obejmuje pewne stwierdzone, pozytywne czynności, zmierzające i zdadne do tego, aby pokrzywdzonemu uniemożliwić lub utrudnić odzyskanie rzeczy skradzionej. Samo tolerowanie ukrycia rzeczy skradzionych w swym domu mogłoby ewentualnie podpadać wśród okoliczności w § 257 k. k. przewidzianych pod pojęcie poplecznictwa, nie jest natomiast owym pozytywnym działaniem z § 259 k. k., mającym na celu uniemożliwienie, lub choćby utrudnienie właścicielowi odzyskania straconego mienia. (26. VIII. 30, II 4 K. 201/30).

§ 259 k. k. l. Nabycie w rozumieniu § 259 k. k. polega na uzyskaniu przez pasera własnej faktycznej władzy nad danymi przedmiotami, na uzyskaniu możliwości rozporządzania nimi na podstawie aktu, przelewającego tę władzę faktyczną na pasera według wzajemnej woli obu w tym akcie interesowanych osób. (26. VIII. 1930, II 4 K. 201/30).

2. Dla bytu paserstwa pod względem podmiotowym niedbalstwo wprawdzie nie wystarcza, wystarcza jednak dolus eventualis: to też ustalenie, że oskarżony „musiał wnosić” w przeciwieństwie do „powinien był wnosić” (niedbalstwo), wskazuje na istnienie takich okoliczności, znanych oskarżonemu, które musiały go skłonić do przeświadczenia o przestępnym pochodzeniu nabywanego przedmiotu. (19. IX. 30, II 4 K. 428/30).

§ 268 k. k. W myśl § 1 rozp. Prez. Rz. z 27. VI, 24 o P. K. O. (Dz. U. poz. 545), Poczтовая Kasa Oszczędności jest instytucją państwową, zaczem książeczka wkładkowa P. K. O., zawierająca wpisy organów P. K. O., potwierdzające wpłaty pieniędzy przez osobę interesowaną, jest dokumentem publicznym. (23. VI. 31, II 4 K. 369/31).

§ 296 k. k. 1. Popęlnienie przestępstwa w porze nocnej jest istotnym znamieniem występku z § 296 k. k., w przeciwnym bowiem razie mógłby wchodzić w grę przepis § 370 1. 4 k. k. (28. X. 30, II 4 K. 408/30).

2. Przez „noc” w rozumieniu § 296 k. k. należy rozumieć czas od nastania ciemności od świtu, t. j. okres dnia od zachodu do wschodu słońca, gdy sprawca działa pociemku. (28. X. 30, II 4 K. 408/30).

§ 360 l. 11 k. k. 1. Użycie obrzydliwych wyrazów może stanowić istotę przestępstwa z § 360 1. 11 k. k. tylko w razie dostatecznie jasnego ustalenia, że mogło to wyrządzić przykrość publiczności wobec¹ tego, że wyrazy owe wypowiedziane były w miejscu, nieokreślonej ilości osób dostępnem lub przynajmniej mogły dotrzeć do uszu publiczności w takim miejscu i wywołać przez to popłoch i zamieszanie w znaczeniu fizycznym, samo zaś psychiczne uciążenie publiczności w jej poczuciu moralności byłoby niewystarczające do zastosowania § 360 1. 11 k. k. (23. IX. 30, II 4 K. 410/30).

2. Publiczne, w ścisłym tego słowa znaczeniu, znieważenie osoby zajmującej wysokie stanowisko w państwie wyrazami zbrodniarza, oszusta, złodzieja, nie oparte na faktach uzasadniających przedmiotowo taki ujemny sąd, stanowi ciężki wybryk w rozumieniu p. 11 § 360 k. k., o ile zdolne jest spowodować zamieszki i zaniepokoić w ten sposób zebraną publiczność w jej poczuciu bezpieczeństwa zewnętrznego. (11. VIII. 1931 r., II 4 K. 399/31).

3. Odmowa wylegitymowania się przed organem policyjnym nie może być uznana za wykroczenie z § 360 1. 11 k. k., skoro nie ustalono ani wszczynania hałasu, ani ciężkiego wybryku w sensie postępowania, stanowiącego uciążenie publiczności. (6. X. 1931 r., II 4 K. 599/31).

§ 365 ust. 2 k. k. Wezwanie przez gospodarza gości do opuszczenia lokalu z nastaniem godziny policyjnej zwalnia go wtedy od odpowiedzialności z § 365 1. 2 k. k., o ile będzie ono wyrazem, że w ten sposób gospodarz uczynił wszystko, aby zapobiec dalszemu przebywaniu gości w lokalu. (9. X. 1931 r., II 4 K. 630/31).

§ 366 l. 1 k. k. 1. Wyrok skazujący z § 366 1. 1 k. k. musi stwierdzić istnienie zarządzenia, zakazującego w obronie powszechnego święcenia niedziel i świąt dokonywania pewnych czynności, zakłócających w sposób uzewnętrzniający się święcenie niedziel w rozumieniu religijnemu (9. VI. 1931 r., II 4 K. 336/31).

2. Nie jest zarządzeniem o zakłóceniu niedziel i świąt przepis § 105 b niem. ust. przem., zakazujący zatrudniania pracowników w warsztatach w dni niedzielne i świąteczne; wykroczenie zatem przeciwko rozporządzeniu opartemu na wyżej wymienionym przepisie ulega karze na mocy § 148 a ust. przem., a nie § 366 1. 1 k. k.,

ma bowiem § 105 b na celu nie święcenie niedziel i świąt w znaczeniu religijnym, lecz ochronę pracowników przemysłowych. (9. VI 91 r., II 4 K. 336/31).

11. Kodeks postępowania karnego.

Art. 41 k. p. k. O formalnej dopuszczalności wniosku o wyłączenie sędziego decyduje sąd okręgowy, a nie sędzia grodzki, o którego wyłączenie chodzi. (6. X. 31, II 4 K. 604/31).

Art. 42 k. p. k. Jeśli na rozprawie został zgłoszony wniosek o wyłączenie zasiadającego w składzie sądu sędziego w trybie i na podstawie art. 42 k. p. k., to rozstrzygnięcie w tej sprawie musi być wydane przez inny skład, wobec czego przepisy art. 305 i 306 k. p. k. nie mają w tym wypadku bezpośredniego zastosowania. (23. VI. 31, II 4 K. 234/31).

Art. 43 k. p. k. 1. Z przepisu § 1 art. 43 k. p. k. wynika, że ponowne, po upływie terminu przewidzianego w tym przepisie, na rozprawie lub przed rozprawą zgłoszenie wniosku o wyłączenie sędziego możliwe jest tylko o tyle, o ile zaszły nowe nieistniejące poprzednio okoliczności, które wniosek taki uzasadniają; ponowienie więc wniosku obrony, opartego na tych samych podstawach, co i poprzedni oddalony już wniosek, jest zasadniczo niedopuszczalne i sąd, nie zmieniając kompletu, winien jest wniosek taki pozostawić bez rozpoznania. (23. VI. 31, II 4 K. 234/31).

2. Odrzucenie wniosku o wyłączenie sędziego, z powodu niezachowania terminu z art. 43 k. p. k. nie jest zasadne, ponieważ termin ten nie jest zawity. (6. X. 31, II 4 K. 604/31).

Art. 49 k. p. k. 1. Jeśli przed udzieleniem głosu stronom do końcowych wywodów, strony na zapytanie przewodniczącego oświadczyły, że nie żądają uzupełnienia przewodu sądowego, to przyjąć należy, że poprzednio zgłoszonego, a przez sąd niezadowolonego wniosku dowodowego nie podtrzymują, a więc nastąpiło jego cofnięcie drogą domniemanego objawu woli. (6. XI. 31, II 4 K. 519/31).

2. Założenie, że pewne okoliczności zostały już w niezbity sposób ustalone, może być podstawą odmowy przeprowadzenia dowodu, ale pod warunkiem logicznego uzasadnienia niemożliwości obalenia dotychczasowych dowodów przez świeżo ofiarowany np. niemożliwość obalenia zapomocą świadka, ustalonej zapomocą kalendarza okoliczności, że danego dnia księżyc był na nowiu, albo kategoriycznych wyników ekspertyzy chemicznej bądź fotograficznej, niemożliwość udowodnienia alibi ujętego na gorącym uczynku, obalenia zeznań wiarygodnych bezstronnych świadków przez zeznania rzekomo nowych świadków ze świata szumowin społecznych i t. p. (11. VIII. 31, II 4 K. 478/31).

Art. 69 k. p. k. Objęcie oskarżenia nastąpić może tylko przez prokuratora, a nie przez inną osobę, powołaną do popierania oskarżenia przed sądami grodzkimi na podstawie wyjątkowego przepisu art. 56 k. p. k. (30. VI. 31, II 4 K. 361/31).

Art. 89 p. b k. p. k. Ustanowienie przez prezesa obrońcy z urzędu nie wkracza w dziedzinę kosztów, opłat i kaucji, a ogranicza się jedynie do sprawy ustanowienia obrońcy, przyczem prezes sam może ocenić sytuację majątkową wnoszącego o przydzielenie mu obrońcy i formalnego przyznania prawa ubogich przez sąd w tym wypadku nie potrzeba. (20. XI. 31, II 4 K. 760/31).

Art. 102 k. p. k. Potrzebę przesłuchania świadka na okoliczności objęte tajemnicą urzędową ocenia sąd wedle swego swobodnego uznania, kierowanego zarówno wymogami wszechstronnego wyjaśnienia sprawy, jak i względami wyższymi, dla których nałożono obowiązek dochowania tajemnicy. Tylko w razie uznania potrzeby ujawnienia tajemnicy zwraca się sąd, o ile chodzi o urzędników publicznych, do ich władzy przełożonej, która może odmówić zwolnienia z tajemnicy służbowej. (30. VI. 31, II 4 K. 374/31).

Art. 130 k. p. k. W myśl § 2 art. 130 k. p. k. oddanie oskarżonego do zakładu leczniczego na obserwację zależy od inicjatywy biegłych, a nie stron. (20. X. 31, II 4 K. 647/31).

Art. 137 k. p. k. Nawet w razie sprzeczności lub niejasności opinii biegłych, od uznania sądu zależy, czy wezwać innych biegłych lub przeciwnie przesłuchać ponownie tych samych. (20. X. 31, II 4 K. 649/31).

Art. 223 k. p. k. Cofnięcie zgłoszonego zapowiedzenia środka odwoławczego już po upływie terminu z art. 223 k. p. k. jest nieodwołalne i pociąga za sobą utratę prawa do tego środka, natomiast w granicach terminu zawitego z cyt. art. 223 k. p. k. wolno cofnąć zgłoszone zapowiedzenie, następnie odwołać cofnięcie i t. d., wówczas skutki prawne ma ten stan, jaki istniał w momencie upływu terminu zawitego. (17. XI. 31, II 4 K. 729/31).

Art. 299 k. p. k. Nieskorzystanie przez sąd z uprawnienia; przewidzianego w art. 299 k. p. k. nie obraża niczyich praw i nie może być podstawą kasacji. (10. IV. 31, II 4, K. 147/31).

Art. 300 k. p. k. Przepis § 2 art. 300 k. p. k. dotyczy wyłącznie stawiennictwa oskarżonego na rozprawie głównej przed sądem I-jej instancji i nie może być analogicznie stosowane do rozprawy apelacyjnej, wobec treści szczegółowych przepisów art. 479, 480 k. p. k. które stanowią, iż w sądzie odwoławczym podział na stawiennictwo obowiązkowe i nieobowiązkowe (art. 300 k. p. k.) nie ma znaczenia, a uznanie stawiennictwa za obowiązkowe należy wyłącznie do sadu odwoławczego, z wyjątkiem, określonym w § 2 art. 479 k. p. k. (4. XI. 30, II 4 K. 507/30).

Art. 338 k. p. k. I. Jeśli w protokule przesłuchania przez sędziego śledczego oskarżony oświadczył, że podtrzymuje w całej rozciągłości zeznanie jego, zawarte w zapiskach dochodzenia, oraz robi je przedmiotem zeznania sądowego, to z tego wynika, że treść protokołu policyjnego stała się istotną częścią protokołu sądowego, wobec czego odczytanie przy rozprawie takiego protokołu policyjnego należy uznać za odczytanie protokołu sądowego. (22. V. 31, II 4 K. 281/31).

2. Protokół władz skarbowych nie może być nigdy odczytany w celach dowodowych w trybie art. 338 § 1 k. p. k., protokół ten bowiem nie ma charakteru sądowego przesłuchania, lecz stoi narowili z zapiskami dochodzenia. (13. I. 31, II 4 K. 628/30).

Art. 339 k. p. k. Art. 339 k. p. k., mówiąc o oględzinach sądowych, rewizji i opiniach biegłych złożonych wobec sądu, ma na myśli ogólnie sąd wyrokujący, władzę sędziowską, a nie tylko sędziego grodzkiego lub śledczego. Wynika to z przepisu art. 344 k. p. k., wedle którego oględzin może dokonać jeden z sędziów ze składu sędziego, przez którego sporządzony protokół musi być odczytany, jako dowód na rozprawie. (20. X. 30, II 4 K. 477/30).

Art. 346 k. p. k. Zarzut, że czas przerw łącznie przenośli 14 dni, nic ma znaczenia, ponieważ art. 346 k. p. k. nie zawiera ani ograniczenia co do powtarzania przerw rozprawy, o ile zarządzenie takie następuje dla wypoczynku, bezzwłocznego sprowadzenia dowodów lub innych ważnych przyczyn, ani żadnego ograniczenia co do łącznego czasu wszystkich przerw, co wynika zresztą także z użytego w § 2 art. 346 k. p. k. słowa „przerwa”, a nie „przerwy”. (26. VIII. 30, 114 K. 395/30).

Art. 347 k. p. k. Rozprawa, pojęta po przerwie, jest dalszym ciągiem tej samej rozprawy nawet wówczas, gdy, skutkiem zmiany składu sądu, należy „ją” (t. zn. rozprawę przerwana) przeprowadzić od początku; ani stron ani świadków nie trzeba zatem wzywać ponownie zapomocą formalnych pisanych wezwań. Natomiast w wypadku art. 348 k. p. k. prowadzi się od początku nową rozprawę („ją”), a nie dawną „odroczoną rozprawę”; doręczenie pisemnych wezwań winno być zarządzone ponownie. (14. IV. 31, II 4 K. 174/31).

Art. 351 k. p. k. I. Milcząca zgoda oskarżonego nie wystarcza dla możności bezzwłocznego przeprowadzenia rozprawy nad zarzutem nieobjętym aktem oskarżenia; zgoda oskarżonego w tym wypadku nie może być domniemana, lecz musi nastąpić przez wyraźne oświadczenie się jego w tym przedmiocie. (11. VIII. 31, II 4 K. 399/31).

2. Pogląd prawny, że zmiana kwalifikacji czynu przez prokuratora w toku rozprawy jest równoznaczna z wytoczeniem oskarżenia o inny czyn, jest błędny. (24. IV. 31, II 4 K. 218/31).

Art. 358 k. p. k. Kodeks post. karnego nie zna dowodów uprzywilejowanych, wobec czego kontrakt notarialny jest jedynie dowodem faktu, że strony kontraktujące złożyły wobec notariusza oświadczenie o treści kontraktem objętej, wcale zaś nie wyłącza przeciwdowodu, że oświadczenia te nie odpowiadały rzeczywistej woli stron tudzież, że obok umowy objętej kontraktem notarialnym, nie zawarto innej umowy ubocznej kontrakt notarialny uzupełniającej lub z nim sprzecznej. (20. X. 31, II 4 K. 657/31).

Art. 366 k. p. k. Warunkiem uznania czyjejkolwiek odpowiedzialności karnej jest stwierdzenie winy subiektywnej, przeto nie można skazywać za jakiegokolwiek przestępstwo władzy kolegialnej jako takiej np. magistratu. (2. I. 31, II 4 K. 598/30).

Art. 367 k. p. k. Przepisy art. 367 k. p. k. wymagają, aby wszystkie ustawowe znamiona czynu były w sentencji przytoczone, nie wszystkie jednak muszą być bezwzględnie substancjonowane faktami, a zwłaszcza momenty, które chociaż są pojęciami prawnymi, są także dość powszechnie zrozumiałe, np. „umyślnie”, „skutkiem nieostrożności”, „w zamiarze przywłaszczenia” i t. d. (12. V. 31, II 4 K. 235/31).

Art. 377 § 1 k. p. k. Mylna ocena prawna sprawy obraża tylko osobny przepis prawa materialnego, a nie przepis § 1 lit. b art. 377 k. p. k. Obraza tego ostatniego przepisu miałaby miejsce jedynie wtedy, gdyby wyrok nie zawierał żadnej oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego. (20. II. 31, II 4 K. 71/31).

Art. 377 § 2 k. p. k. I. O ile oskarżony nie wytknął w apelacji braku przytoczenia w wyroku I-ej inst. okoliczności łagodzących i obciążających i nie żądał naprawienia tego uchybienia w apelacji, to nie może żądać uchylenia wyroku z tego powodu w kasacji. (21. X. 30, II 4 K. 480/30).

2. § 2 art. 377 k. p. k. zobowiązuje sąd wyrokujący do przytoczenia w uzasadnieniu skazującego wyroku ujawnionych w toku przewodu sądowego okoliczności obciążających w razie wymierzenia maksymalnej kary ustawowej, gdyż kara taka z natury swej bez istnienia okoliczności obciążających wymierzona być nie może. (20. I. 31, II 4 K. 696/30).

Art. 450 k. p. k. Na mocy art. 450 k. p. k. na postanowienie sądu apelacyjnego służy zażalenie w przypadkach, w przepisie tym wyszczególnionych, wśród których niema mowy o postanowieniu, odmawiającem pokrzywdzonemu zezwolenia na popieranie oskarżenia w charakterze oskarżyciela posiłkowego, a przeto na postanowienie tego rodzaju żalić się nie można. (21. X. 30, II 4 K. 483/30)

Art. 478 k. p. k. Niema obrazu art. 478 k. p. k., jeżeli sąd odwoławczy odmawia przyjęcia dowodów dlatego, że uznaje okoliczności, na stwierdzenie których ofiarowano dowody, za prawdziwe. Pominięcie tych, przyjętych za prawdziwe okoliczności w uzasadnieniu wyroku wtedy jedynie obrażałoby przepis art. 377 k. p. k., gdyby okoliczności te zawierały przeciwieństwo ustalonego przez sąd stanu rzeczy. (20. X. 30, II 4 K. 469/30).

Art. 479 § k. p. k. I. K. p. k. nie zawiera wcale postanowienia o obowiązku sądu odwoławczego zawiadomienia oskarżonego o jego uprawnienia, przysługujące mu z § 2 art. 479 k. p. k., a skoro sąd zawiadomił oskarżonego o terminie rozprawy apelacyjnej, obowiązek ustawy spełnił i nie ukrócił w niczem obrony oskarżonego. (4. XI. 30, II 4 K. 507/30).

2. Żądanie aresztowanego doprowadzenia go na rozprawę musi być skierowane do sądu, a nie do zarządu więzienia, gdyż zarząd ten nie może bez wezwania sądu doprowadzić aresztowanego do sądu. (30. VI. 31, II 4 K. 404/31).

3. Sąd nie jest obowiązany do pouczenia oskarżonego aresztowanego o przysługującym mu prawie z § 2 art. 479 k. p. k. (30. VI. 31, II 4 K. 404/31).

Art. 481 k. p. k. Na rozprawie odwoławczej, jeżeli prowadzi się postępowanie dowodowe, odczytać wolno w związku z art. 473 k. p. k.: a) protokoły śledztwa lub dochodzenia w granicach art. 338 k. p. k.; b) protokoły zeznań świadków przesłuchanych poza postępowaniem wstępnym, atoli tylko wówczas, gdy „świadek nie może się stawić”, co wynika z art. 345 k. p. k. w związku z okolicznością, że przepis ten, mówiąc o poprzednio złożonych zeznaniach, nie zastrzega, by miały to być zeznania, złożone w postępowaniu wstępnym; c) protokoły i dokumenty w granicach art. 339 k. p. k. (14. IV. 31, II 4 K. 174/31).

III. Przepisy wprowadzające kodeks postępowania karnego.

Art. 9 przep. wpraw. k. p. k. Art. 9 przep. wpraw. k. p. k. dąży do rozszerzenia rzeczowej właściwości sądów grodzkich w przypadkach w § 1 tego przepisu pod pkt. 1—3 przewidzianych i to w odchyleniu od art. 15, 16 k. p. k., które w swym logicznym związku z art. 18 k. p. k. właściwość tę zasadniczo i ogólnie normują. Wyniku sądu właściwość rzeczowa sądu grodzkiego we wszystkich przypadkach występku wymienionych w §§ 185—187 i 189 k. k., bez względu na wysokość zagrożonych kar, jeżeli ściganie opiera się na oskarżeniu prywatnym, nie wyłączając przypadków, gdy dopuszczono się zniesławienia (§§ 186, 187, 189 k. k. z 1871 r. w związku z art. 13 przep. wpraw. k. p. k.) treścią druku.

Natomiast art. 9 przep. wpraw. k. p. k., w szczególności zaś jego § 1 pkt. 2 nie dotyczy zniewag, jeżeli ściganie ich nie opiera się na oskarżeniu prywatnem, lecz na oskarżeniu publicznem.

Mają tu zastosowanie właśnie ogólne przepisy, normujące właściwość rzeczową sądów, zawarte w art. 15, 16 i 18 k. p. k. Z tych zaś w związku z przepisami prawa materialnego, a mianowicie §§ 185, 186, 187 i 189 k. k. z 1871 r., wynika rzeczowa właściwość sądów grodzkich, z wyjątkiem przypadków, w których zniesławienia (§§ 186, 187, 189 k. k. 1871 r.) dopuszczono się treścią druku, a w których bez względu na wysokość wyrażonej kary właściwym jest sąd okręgowy na podstawie art. 16 k. p. k., oraz w przypadku § 187/1 część 2 k. k. z 1871 r., w którym to jedynym przypadku, w związku z § 16/1 powyższego kodeksu zagrożona jest kara wolności ponad dwa lata, aż do pięciu lat, a więc z tego tytułu, na podstawie art. 15 i 18 k. p. k. uzasadniona jest właściwość sądu okręgowego. (Uchwała całej Izby II z 17. I. 30, II 4 K. 771/29).

Art. 12 przep. wpraw. k. p. k. Ściganie przestępstw wskazanych w § art. 12 przep. wpraw. k. p. k. z urzędu możliwe jest tylko na podstawie art. 69 k. p. k. Wyjątek od tej zasady stanowią jedynie występki z §§ 185—187 i 189 k. k. w przypadku z § 197 k. k.; w przypadku tym ścigane są one z urzędu trybem oskarżenia publicznego.

Prokurator może objąć na zasadzie art. 69 k. p. k. oskarżenie, skoro tylko oskarżyciel prywatny wniósł do sądu akt oskarżenia, niezależnie od tego, czy zaliczka przewidziana w art. 554 k. p. k. została złożona i czy sąd powziął postanowienie nadania prawie biegu, lub pozostawienia jej bez biegu do czasu złożenia zaliczki.

Tylko prokurator, nie wyłączając podprokuratora lub rzeczownika prokuratorskiego przy sądzie grodzkim, może objąć oskarżenie (art. 69 k. p. k.), poczem sprawa toczy się z urzędu i popierać ją w sądzie grodzkim na rozprawie może także policja państwowa na zasadzie § 1 art. 56 k. p. k.

Objęcie oskarżenia przez prokuratora na zasadzie art. 69 k. p. k. nie powoduje zmiany właściwości sądu grodzkiego, przewidzianej w art. 9 § 1 pkt. 2 przep. wpraw. k. p. k., bowiem ściganie karne w tym wypadku aczkolwiek objęte przez prokuratora, opiera się jednak na oskarżeniu prywatnem, gdyż inicjatywa ścigania wyszła od oskarżyciela prywatnego. (Uchwała całej Izby II z 17. I. 30, II 4 K. 771/29).

Art. 41 przep. wpraw. k. p. k. O tem, czy w danej sprawie służy tylko kasacja wedle art. 41 przep. wpraw. k. p. k., czy też apelacja w myśl art. 457 k. p. k., decyduje rodzaj przestępstwa, a nie jego

kwalifikacja w wyroku, którą sąd mógł mylnie zachować i która może ulec poprawieniu (art. 485 p. b i 501 k. p. k.) w toku instancyj. (10. III. 31, II 4 K. 95/31).

Art. 49 przep. wprov. k. p. k. 1. W sprawie rozpatrywanej po 1 lipca 1929 r. akt oskarżenia, wniesiony przed 1 lipca 1929, nie mógł stworzyć właściwości sądu grodzkiego, bo sąd, rozpatrując sprawę po wejściu w życie k. p. k., winien był kwestję rzeczowej właściwości rozstrzygnąć już na podstawie k. p. k., gdyż art. 49 przep. wprov., k. p. k. utrzymuje w mocy prawidłowość samego wszczęcia postępowania, nie przesądza jednak bynajmniej, by dawne prawo miało być i po 1 lipca 1929 stosowane. (10. III. 31, II 4 K. 84/31).

2. Wniesienie aktu oskarżenia jest czynnością procesową, której ważność zależy nie tylko od zachowania warunków ustawowych co do formy i treści tego aktu, ale także od tego, czy akt ten pochodzi od osoby, która w myśl ustawy w danej chwili obowiązującej do wystąpienia z takim aktem jest legitymowana (uprawniona). Skoro więc akt oskarżenia odpowiada w obu powyższych kierunkach wymogom ustawy, w chwili jego wniesienia obowiązującej, to wniesienie jego uważać należy za czynność procesową ważną, a zatem rodzącą skutki prawne, choćby wniesienie to nie odpowiadało przepisom nowej ustawy, t. j. k. p. k.

Wszczęcie sprawy na podstawie aktu oskarżenia może być uznane za prawidłowe tylko pod warunkiem, że akt oskarżenia wyszedł od uprawnionego w chwili jego wniesienia oskarżyciela, uznanie więc prawidłowości wszczęcia sprawy w rozumieniu art. 49 przep. wprov. k. p. k. musi obejmować także legitymację oskarżyciela. (Postanowienie składu 7 sędziów z 15. X. 30, II 4 K. 140/30).

IV. Ust. karna skarbowa.

Art. 41 u. k. s. Wyrok Sądu Najwyższego, oddalający kasację na skazujący wyrok sądu merytorycznego, jest zawsze, a więc i w rozumieniu art. 41 u. k. s., wyrokiem skazującym. (Postan. składu 7 sędziów z 28. XI. 31, II 4 K. 257/31).

V. Ust. z 14 lipca 1904 o odszkodowanie za niewinnie odcierpiany areszt śledczy (Dz. U. Rz. str. 321).

Ustawa z 14. VII. 1904 o odszkodowaniu za odcierpiany areszt śledczy, aczkolwiek nie wymieniona w § 1 art. 1 przep. wprowadz., k. p. k., straciła moc obowiązującą po wejściu w życie k. p. k. (Postanowienie 7 sędziów z 31. X. 31, II 4 K. 299/31).

VI. Ust. prasowa z 7. V. 1874 (Dz. U. Rz. str. 65).

§§ 7, 20, 21 *ust. pras.* Ustawa prasowa z 7. V. 1874 Dz. U. Rz. str. 65 stoi na stanowisku, że osoba, będąca odpowiedzialnym redaktorem perjodycznego druku, odpowiada wówczas na jej podstawie (ustawy prasowej), jeżeli jest wyraźnie wymienioną jako odpowiedzialny redaktor na tym druku, w przeciwnym razie nie odpowiada ona na podstawie ustawy urasowej, lecz na podstawie powszechnej ustawy karnej (§ 7, 20, 21 ustawy prasowej z 7. V. 1874). (25. VIII. 31, II 4 K. 508/31). !

§§ 11 i 19 *ust. pras.* 1. Jeśli sprostowanie odpowiada wymogom §§ 11 i 19 *ust. pras.*, to odpowiedzialny redaktor nie ma prawa badania, czy odpowiada ono prawdzie. (13. X 31, II 4 K. 608/31).

2. Ustawowemi powodami odmowy umieszczenia sprostowania są w myśl §§ 11 i 19 *ust. pras.* karygodna treść sprostowania lub wykroczenia poza granice sprostowania faktów. (13. X. 31. II K. 608/31).

VII. Rozp. Prez. Rz. z 18. V. 1927 o kaucjach składanych w związku z umową o pracę. (Dz. U. poz. 409).

Weksel, w szczególności weksel kaucyjny, może być kaucją w rozumieniu rozp. Prez. z 18. V. 1927 r. (Postan. 7 sędziów z 31. X. 31, II 4 K. 248/31).

VIII. Rozp. Prez. Rz. z 3. XII. 1927 o prawie łowieckiem. (Dz. U. poz. 934).

Art. 2 i 41 pr. łow. Pojęcie polowania z art. 2 i łowienia z art. 41 *pr. łow.* nie pokrywają się, pojęcie bowiem polowania jest obszerniejsze, obejmujące także sposoby łowienia z art. 41 *pr. łow.* (26. V. 31, II 4 K. 323/31).

Art. 47 pr. łow. Chodzenie ze strzelbą nie wyczerpuje pojęcia polowania. Polowanie bowiem polega na przywłaszczeniu zwierzyny oraz jej części użytecznych i płodów, tropieniu, ściganiu, łowieniu zwierzyny, strzelaniu do niej i innych czynnościach podobnych zmierzających do jej przywłaszczenia. (10. III. 31, II 4 K. 100/31).

Art. 76 pr. łow. Zabór padłej po strzale zwierzyny na gruncie, niewchodzącym w obręb okręgu łowieckiego, jest przestępstwem z art. 76 1. 2 *pr. łow.*; na gruntach takich nikt, a zatem i właściciel gruntu nie może użytkować polowania. Pojęcie polowania obejmuje nie tylko zabiegi, zmierzające do zawłaszczenia bezpańską zwierzyną, ale także samo jej zawłaszczenie. (30. VI. 31, II 4 K. 366/31).

Stefan Błęszyński,
Wiceprokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR ROSYJSKI)*Kodeks cywilny Napoleona.*

Art. 1166. Obciążenie kapitału hipotekowanego subintabulatem nie pozbawia wierzyciela jego przymiotu w stosunku do właściciela nieruchomości, wierzyciel bowiem subintabulatu, jeżeli chce się zwrócić bezpośrednio do właściciela nieruchomości o uiszczenie długu, uczynić to może jedynie na zasadzie art. 1166 kc, łączność zatem między wierzycielem (z kolumny głównej działu IV) a dłużnikiem, właścicielem nieruchomości, nie przerywa się wskutek obciążenia przez wierzyciela kapitału jego subintabulatem. (8. X. — 13. XI. 1931 r., I. C. 1311/31).

Art. 1376. W myśl § 3 rozporządzenia z 29. VI. 1924 r. o lichwie pieniężnej (D. U. poz. 574) w stosunkach kredytowych umowy o korzyści majątkowe, przekraczające ustanowione przez prawo granice, są nieważne co do nadwyżki, przewyższającej te granice, a zatem pobieranie procentu w wysokości, przekraczającej ustawowe normy maksymalne, (niezależnie od skutków karnych) pociąga za sobą, w myśl zasad wyłuszczonej w art. 1376 kc, obowiązek zwrotu nadwyżki, przekraczającej pomienione normy maksymalne. (14. I. 1932 r., I. C. 1241/31).

1743. Nabywca nieruchomości przejmuje od swego poprzednika w pewnym zakresie prawa i obowiązki, które jego dotyczyły w charakterze wypuszczającego w najem, lecz obowiązki te w żadnym przypadku nie są większe niż te, jakie obciążały poprzednika. Jeżeli zatem poprzednik z mocy wyroku sądowego zwolniony został z obowiązków, wynikających z umowy najmu, i jest uprawniony do wyrugowania lokatora z mieszkania, prawo to przechodzi na nabywcę i może być przez niego wykonane. (10. XII. 1931 r., I. C. 1754/31).

Art. 1595 p. 2. Jeżeli w sporze o ważność odstąpienia majątku przez męża żonie okaże się, iż podana w umowie przyczyna prawna odstąpienia nie miała miejsca, nie można bronić ważności odstąpienia powołaniem się na inną przyczynę, w umowie nie wymienioną. (30. X. 1931 r., I. C. 1429/31).

Art. 2083 i 2090. W, stosunku wzajemnym spadkobierców dłużnika do sparkobierców wierzyciela zastaw pozostaje niepodzielny, zgodnie zatem z ogólną zasadą, istniejącą w zobowiązaniach niepodzielnych, w razie śmierci dłużnika lub wierzyciela prawa zastawu, którzy wzajemnie zaciągnęli zobowiązanie niepodzielne, każdy ze spadkobierców dłużnika może domagać się od każdego ze spadkobierców wierzyciela zwrotu nieruchomości, oddanej w zastaw, jeżeli

tylko całość długu zostanie przezeń zapłacona, i odwrotnie każdy ze spadkobierców wierzyciela może domagać się od każdego ze spadkobierców dłużnika zwrotu całkowitego długu. Wobec tego podział nieruchomości oddanej w zastaw między spadkobiercami wierzyciela nie może mieć miejsca. (16. IX. — 15. X. 1931 r., I. C. 670/31).

Kodeks handlowy.

Art. 527. Ingerencja sędziego komisarza i sądu, jako władzy powołanej do czuwania nad interesami wierzycieli i porządku publicznego, nie może pozbawić wierzycieli swobodnego wyboru syndyków ostatecznych, którym wierzyciele chcą powierzyć likwidację masy upadłości. Ingerencja ta sprowadza się do nadzoru nad czynnościami tych syndyków, względnie rozstrzygnięcia sporów, zachodzących na tle wyboru syndyków. Jeżeli przeto zebrani wierzyciele wybrali dwóch syndyków, a nikt przeciwko uchwale tej nie wszczął sporu, sąd nie ma podstawy do zmiany uchwały z urzędu w tym sensie, że jeden z syndyków ma być wybrany przez wierzycieli, a drugi ma być wyznaczony przez sąd. (30. X. 1931 r., I. C. 1588/31).

Prawo o małżeństwie 1836 r.

Art. 80. Do unieważnienia przez sąd duchowny rz.-katolicki małżeństwa z powodu przeszkody różności religijnej (*disparitas cultus*), święceń, uroczystego ślubu czystości, pokrewieństwa, powinowactwa duchownego wystarcza wyrok jednego tylko sądu, o ile zapadł w postępowaniu skróconem (*can. 1990—1992 cod. iur. can.*), a obrońca węzła nie przeniósł sprawy do 2-ej instancji (orz. Izb Cyw. poł., 24. X. 1931 r., I. N. 138/31).

Ustawa cywilna Ziem Wschodnich (t. X. cz. I. zw. pr.)

Art. 542²⁶ (w związku z art. 43 ust. hip.). Posiadacz majątku na prawie zabudowy, aczkolwiek prawo to jest rzeczowe i nawet posiada niektóre cechy wspólne z prawem własności, właścicielem majątku nie jest i prawo jego w istocie rzeczy ma charakter czasowego ścieśnienia własności dóbr, podpadającego pod przepis art. 43 ust. hip. 1919 r. Powyższe więc prawo ulega wpisaniu do działu 3-go wykazu hipotecznego. (13. XI. 1931 r., I. C. 1132/31).

Art. 446 i 447. Dom, którego fundament biegnie po linii granicy sąsiada, należy pocztytywać za postawiony całkowicie na granicy sąsiada, większe zaś lub mniejsze oddalenie reszty muru, zwróconego w stronę sąsiada, od granicy tegoż sąsiada nie posiada istotnego znaczenia; wobec tego właściciel tego domu nie ma prawa urządzić okien w tym murze, skierowanych na własność sąsiada. (22. VII. 1931 r., I. C. 228/31).

Art. 1322. Wolno wydzielić jednemu ze współspadkobierców przypadającą mu część majątku i pozostawić resztę majątku we wspólnem posiadaniu pozostałych spadkobierców, jeżeli ci chcą pozostać w niepodzielności. (29. IX. 1931 r., I. C. 245/31).

Dekret z dnia 27. XI. 1918 r. o utworzeniu rad gminnych
(Dz. Pr. 18, poz. 48).

Art. 7. Ostatni ustęp punktu d art. 7 dekretu o utworzeniu rad gminnych, dotyczący specjalnie pisarzy gminnych, a głoszący, że „nominację i uwolnienie pisarza gminnego zatwierdza jednak władza nadzorcza”, nie pozbawia rad gminnych uprawnień, płynących z pierwszej części pomienionego przepisu, jako strony, zawierającej umowę o pracę w stosunku do pisarza gminnego, lecz tylko roztacza specjalną kontrolę nad uchwałami rad gminnych co do nominacji lub zwolnienia pisarza, przeto nie wpływa na zmianę terminu wypowiedzenia pracy przez radę gminną pisarzowi i znaczenia prawnego owego wypowiedzenia. (10. XII. 1931 r., I. C. 974/31).

Ustawa o czasie pracy w przemyśle i handlu z 18. XII. 1919 r.
(D. U. 1920 r. poz. 7).

Art. 2. Stwierdziwszy, iż powód był odpowiedzialnym kierownikiem pewnego działu w pozwanej firmie, którego czas i rodzaj pracy nie ulegał ściślejszej i bezpośredniej kontroli jego zwierzchności służbowej, sąd słusznie i zgodnie z art. 2 ustawy z 18. XII. 1919 r. uznał, że powód nie może rościć pretensyj o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, skoro pracodawca nie wyraził zgody na taką pracę kierownika, oddzielnie wynagradzaną. Ustawa z 18. XII. 1919 r. nie podaje żadnych zasad dla oznaczenia czasu pracy pracowników, zajmujących w przedsiębiorstwie naczelne stanowiska kierownicze, nie zamierzał więc prawodawca krępować ich co do czasu pracy. (13. XI. 1931 r., I. C. 1002/31).

Ustawa o obowiązkowem ubezpieczeniu na wypadek choroby
z 19. V. 1920 r. (Dz. U. 44, poz. 272).

Art. 52. Dwunastomiesięczny okres uprzywilejowany oblicza się wstecz od daty licytacji nieruchomości, a nie od daty zamknięcia przez Kasę Chorych salda płatnika i zaprzestania wymierzania składek. (13. XI. 1931 r., I. C. 1926/31).

Prawo wekslowe 1924 r.

Art. 1 i 101. Wydanie przez handlującego weksłu zarówno trasowanego, jak i własnego, stanowi czynność handlową, o ile wystawca nie udowodni, iż wystawienie weksłu miało za podstawę czynność niehandlową. (8—22. X. 1931 r., I. C. 1396/31).

Rozporządzenie o umowie o pracę z 16. III. 1922 r.

Art. 2. ust. 1. Jest podstawa do uznania pracownika za robotnika a nie pracownika umysłowego, jeżeli stwierdzono, że pracownik ten wykonywał dozór techniczny nad powierzoną mu partją krosen, reperował krosna, puszczał je w ruch i zakładał osnowę, a odpowiedzialność jego ograniczała się do czynności, które sam wykonywał, nie był natomiast odpowiedzialny za całość pracy i nie nadawał tej pracy kierunku technicznego. (4. XII. 1931 r., I. C. 1187/31).

Ustawa Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (Dz. U. 79, poz. 720 z 1922 r.).

Art. 9 i 239. W myśl art. 9 ust. Tow. Kr. Ziem. Towarzystwo w swojej działalności podlega przepisom tejsze ustawy, ogólnemi zaś normami kieruje się w przypadkach, w rzeczonyj ustawie nieprzewidzianych. Ta sama zasada wyrażona jest w art. 1569 upc. w zakresie postępowania egzekucyjnego w razie poszukiwania należności Towarzystwa od dłużnika. Z tego wynika, że przepisy upc. o tyle tylko mają zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnem, wszczętem przez Tow. Kred., o ile dany przypadek nie jest unormowany specjalnie w ustawie Towarzystwa.

Czas rozpoczęcia licytacji wskazany jest w art. 239 ustawy Tow., który stanowi, że licytacja powinna być rozpoczęta między godz. 11 z rana a 2-gą po południu, przytem chwila rozpoczęcia licytacji nie jest uzależniona od tego, czy stawił się jeden licytant, czy też kilku. Wobec tego przepisu, w myśl zasad przytoczonych wyżej, o stosowaniu przepisów ustawy post. cyw. w materji rozpoczęcia licytacji nie może być mowy, niema więc podstawy do stosowania art. 1048 w związku z art. 1556 upc. (18. 1932 r., I. C. 2684/31).

Ustawa postępowania cywilnego 1864 r.

Art. 5. Ustalenia faktyczne wyroku sądu karnego nie mają w procesie cywilnym bezwzględnej mocy wiążącej dla sądu cywilnego, rozpoznającego spór o skutki cywilne czynu występnego, jednak odrzucenie tych ustaleń jest o tyle tylko możliwe, o ile będą one obalone innemi dowodami w postępowaniu przed sądem cywilnym. (14. I. 1932 r., I. C. 1241/31).

Art. 963. Nie każde uchybienie w postępowaniu egzekucyjnem pociąga za sobą nieważność czynności, lecz tylko takie, które może być poczytywane za istotne, czyli takie, które rzeczywiście narusza prawa strony, usterki natomiast, nie mające wpływu na uprawnienia strony i nie uszczuplające tych uprawnień, nie mogą być przyczyną unieważnienia aktu egzekucyjnego. Wynika to z ogólnych

zasad prawa, według których normy proceduralne mają być gwarancją przeciwko naruszeniu prawa podmiotowego, o ile więc ten cel jest osiągnięty, odchylenia od przepisów proceduralnych stanowią fakt obojętny, nie powodujący ujemnych skutków dla czynności. (8. I. 1932 r., I. C. 2173/31).

Art. 1171 i 1174. W razie spełnienia pierwszej licytacji nieruchomości hipotekowanej, większość wierzycieli w stosunku do wysokości ich wierzytelności może żądać przysądzenia nieruchomości na własność jednemu z nich, chociażby inni wierzyciele żądali wyznaczenia 2-jej licytacji. Nie jest zgodny z prawem pogląd, jakoby w tym przypadku wymagana była jednomyślność wśród wierzycieli. Również nie ma uzasadnienia mniemanie, iż można tutaj stosować analogję z art. 1586 upc, który dotyczy nieruchomości, oddanych w zastaw i podlegających egzekucji w poszukiwaniu długu, zabezpieczonego zastawem. (26. XI. — 18. XII. 1931 r., I. C. 1997/31).

Art. 1175. Z treści art. 1175 w związku z art. 1182 oraz w związku z treścią art. 1171 upc. wynika, że pierwotne oszacowanie nie ma znaczenia zarówno w określeniu sumy, za którą można sprzedać nieruchomość na 2-jej licytacji, jak i w oznaczeniu sumy, w której może być ona przysądzona wierzycielowi, zatrzymującemu ją w myśl art. 1175 upc. (18. XII. 1931 r., I. C. 2538/31).

Art. 1557. Ostrzeżenie z art. 1557, które wciągnane jest do wykazu hipotecznego, ma doniosłe znaczenie; znaczenie to wszakże obraca się w sferze urządzeń hipotecznych i pozostaje w związku z jawnością hipoteczną, będącą jedną z zasad pomienionych urządzeń. Jeżeli więc wierzyciel uzyskał hipotekę umowną na nieruchomości, do której została już skierowana egzekucja w poszukiwaniu należności pieniężnej i która już została sprzedana na licytacji, a ostrzeżenie z art. 1557 upc. do wykazu hipotecznego przedtem nie było wciągnięte, wierzyciel ten może, zasłaniając się pawnością hipoteczną, uniknąć skutków odbytej licytacji, o ile naturalnie jest w dobrej wierze, nie jest natomiast uprawniony do żądania, aby licytacja była unieważniona. (26. XI. 1931 r., I. C. 1960/31).

Art. 1587. W stosunku do nieruchomości hipotekowanych w przypadku, gdy nieruchomość należy do kilku współwłaścicieli, a poszukiwane jest zaspokojenie długu jednego z nich, nie może mieć miejsca sprzedaż prawa dłużnika do nieruchomości, czyli jego niewydzielonej współwłasności, lecz sprzedaży ulega cała nieruchomość, a dług współwłaściciela należy zaspokoić z tej tylko sumy, która na jego udział przypadnie. (10. XII. 1931 r., I. C. 1205/31).

Przepisy tymcz. o koszt, sądowych.

Art. 18. Uiszczone przy skardze kasacyjnej wpis i kaucję należy zwrócić skarżącemu, jeżeli skarga kasacyjna była przez Sąd Najw.

pozostawiona bez rozpoznania z przyczyn, dla których nie ulegała przyjęciu przez instancję apelacyjną. (16. X. 1931 r., I. C. 1787/31).

Przepisy tymcz. o wynagr. adwokatów (Dz. Pr. 15, poz. 203 z 1919 r.)

Art. 8. Z mocy § 4 rozporz. z 3. X. 1924 r. o opłatach stemplo wych i sądowych w sprawach, związanych z przerachowaniem wierzytelności prywatno-prawnych (Dz. U. poz. 844) wartość powództwa w sprawie o przerachowanie i zasądzenie przerachowanej sumy poczytuje się w 1-ej instancji za nieokreśloną, przytem sąd w myśl art. 10 przep. tymcz. o koszt. sąd. nie określa wartości powództwa, lecz tylko oznacza ostatecznie przy wydaniu wyroku wysokość wpisu sądowego. Wobec tego oznaczenie honorarjum adwokata należy określić nie na podstawie zbędnie oznaczonej przez sąd wartości powództwa, lecz według przepisów art. 8 przep. tymcz. o wynagrodzeniu adwokatów. (30. X. 1931 r., I. C. 805/31).

Wacław Miszewski,
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO (B. ZABÓR AUSTRJACKI)

Kodeks cywilny

§ 26 i art. XXIV konkordatu z 10 lutego 1925 Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 501. Rzymsko-katolicki galicyjski fundusz religijny przestał od czasu zawarcia konkordatu między Rzeczpospolita Polską a Stolicą Apostolską istnieć jako osobna osoba prawna wskutek połączenia go z majątkiem państwa. (O. z 14. X. 1931 R. 1994/31).

§ 75 i art. 13 prawa prywatnego międzynarodowego. Ślub, zawarty przez byłego obywatela austriackiego, obecnie obywatela polskiego katolika z osobą wyznania prawosławnego w Rosji sowieckiej w cerkwi prawosławnej w roku 1921, a więc po 1 marca 1920 r., jest nieważny wskutek niezachowania formy ślubu cywilnego. (O. z 21. V. 1931 R. 1002/31).

§§ 91 i 93. Żona, sądownie nierozdzielona, może domagać się przyzwoitego utrzymania od męża, jeżeli mąż wydalil ją z domu lub uczynil jej pobyt w swym domu niemożliwym. (O. z 9. VI. 1931 R. 766/31).

§§ 91 i 1042. Roszczenie żony przeciwko mężowi o zwrot wydatków, wyłożonych przez nią na swe utrzymanie, podpada pod przepis § 1042. (O. z 15. IV. 1931 R. 211/31).

§ 115. Wina obojga małżonków w przyczynach rozwodu nie odbiera żadnemu z małżonków prawa żądania rozwodu z przyczyn wymienionych w § 115. Konieczny jest tylko brak winy powoda w powstaniu przyczyny rozwodowej przez niego dochodzonej. (O. z 1. IV. 1931 R. 18/31).

§ 141. Sąd kuratelarny, do którego wpłynął wniosek o podwyższenie rat alimentacyjnych dla dziecka małoletniego, pozostaje właściwym do rozpoznania wniosku, chociaż załatwienie wniosku przypadnie na czas po dojściu dziecka do pełnoletności. (O. z 10. VI. 1931 R. 349/31).

§§ 158 i 159. Dopóki dziecko, zrodzone z małżeństwa, nie zostanie wskutek zaprzeczenia ślubności rodu uznane za zrodzone poza małżeństwem, ma ono charakter dziecka ślubnego. Przez ten czas obowiązek utrzymania dziecka lub obowiązek zwrotu nakładów na to dziecko nie obciąża domniemanego jego ojca nieślubnego. (O. z 17. VI. 1931 R. 404/31).

§§ 176 i 178. Przejście dziecka-żyda na religię chrześcijańską nie jest dostateczną podstawą do odebrania jego ojcu władzy ojcowskiej nad niem. (O. z 30. IX. 1931 R. 473/31).

§ 178. Do wydawania stosownych zarządzeń celem ochrony dziecka przed nadużyciem władzy ojcowskiej należy stosować przepisy ordynacji egzekucyjnej o zarządzeniach tymczasowych; rekurs więc od uchwały drugiej instancji w sprawach zarządzeń z § 178 k. c. nie jest dopuszczalny. (O. z 30. IX. 1931 R. 473/31).

§ 297 *lit. a*. Zezwolenie na adnotację prawa własności maszyn ze strony wierzycieli, poprzedzających adnotację, wymagane jest tylko wówczas, gdy maszyny, objęte adnotacją, zostały zmontowane celem odnowienia dawnych zużytych maszyn; nie wymaga zaś ustawa zezwolenia poprzedzających wierzycieli wtedy, gdy maszyny nowo ustawione stanowią tylko uzupełnienie lub dalsze wyekwipowanie odnośnej nieruchomości. (O. z 27. V. 1931 R. 818/31).

§ 313. Do pojęcia posiadania prawa służebności przejazdu nie wystarcza sam fakt mechanicznego wykonywania przejazdu, ale wykonujący służebność musi je wykonywać jako swe prawo. (O. z 15. V. 1930 R. 1685/29).

§ 434. Sądowe złożenie dokumentu celem odtworzenia praw rzeczowych, wpisanych w zaginionej księdze gruntowej, nie jest dopuszczalne. (O. z 11. VI. 1931 R. 186/31).

§ 523. Do skargi o zaprzeczenie służebności uprawniony jest każdy z współwłaścicieli, bez potrzeby współdziałania wszystkich lub choćby tylko większości współwłaścicieli. (O. z 4. III. 1931 R. 2350/30).

§ 523. W sporze o zaprzeczenie służebności ciężar dowodu nabycia służebności spada na pozwanego. (O. z 15. V. 1930 Rw. 1635/29).

§§ 613, 447, 461. Sprzedaż licytacyjna majątku, ograniczonego substytucją powierniczą, na którym prawo zastawu dla egzekwowanego roszczenia zostało na rzecz prowadzącego egzekucję ważne ustanowione, jest dopuszczalna. (O. z 30. VI. 1931 R. 391/31).

§ 762. Prawo do zachowku, niewykonane przez dziedzica koniecznego za jego życia, przechodzi na jego dziedziców. (O. w składzie siedmiu sędziów z 21. X. 1931 R. 346/31).

§ 837. Każdy z współwłaścicieli może żądać złożenia rachunków z zarządu dobra wspólnego. Zarządca dobra wspólnego nie może zastrzegać się tem, że już innemu współwłaścicielowi przedłożył rachunki. (O. z 1. IV. 1931 Rw. 76/31).

§ 865. Strona, niezdolna do działań prawnych, może każdej chwili cofnąć się od umowy przed ostatecznym jej zatwierdzeniem. (O. z 21. V. 1931 Rw. 429/31).

§ 877. Żądanie zwrotu świadczenia' z umowy pożyczki, zawartej wbrew zakazowi ustawowemu w walucie zagranicznej, ocenić należy według przepisów § 877 k. c, a nie według przepisów §§ 1431 i 1435 k. c. (O. z 12. XI. 1930 Rw. 984/30).

§ 918. Kupujący, któremu w wykonaniu umowy został przedmiot kupna oddany, nie może w wypadku zwłoki sprzedającego co do innych postanowień umowy np. co do wykreślenia długów, zeznania formalnego kontraktu, korzystać z prawa odstąpienia od umowy, lecz tylko może domagać się wypełnienia umowy w całości. (O. z 2. VI. 1931 Rw. 780/31),

§ 933. Zobowiązanie się sprzedawcy do zamiany sprzedanej krowy chorej na inną krowę jest rozwiązaniem pierwotnej umowy kupna. W takim wypadku termin z § 933 k. c. nie ma zastosowania. (O. z 23. VI. 1931 Rw. 1096/31).

§ 933. Terminy z § 933 k. c. muszą być uwzględniane z urzędu. (O. z 23. VI. 1931 Rw. 1096/31).

§ 951. Ukrócony w prawie do zachowku może w skardze z § 951 k. c. postawić żądanie alternatywne o zwrot daru albo o zapłatę w pieniądzech. (O. z 12. V. 1931 R. 61/31).

§ 951. Jeżeli skarga z § 951 k. c. skierowana jest przeciwko obdarowanemu gruntem, ukrócony w swem prawie do zachowku może żądać albo części darowanego gruntu, oznaczonej ułamkowo w stosunku do całości (niewydzieloną część całości) albo też części gruntu, oznaczonej ilościowo i jakościowo, a odpowiadającej wartości zachowku, z pozostawieniem obdarowanemu wyboru położenia żądanej części gruntu. (O. z 12. V. 1931 R. 61/31).

§ 1012. Odpowiedzialność pełnomocnika w wypadku umowy winkulacyjnej za szkodę, wyrządzaną ze swej winy, jest bezpośrednia i niezależna od ściągalności roszczenia od nabywcy. (O. z 15. V. 1930 Rw. 1675/29).

§ 1041. Przepis § 1041 k. c. odnosi się także do wypadku użycia na korzyść drugiego cudzych pieniędzy, będących również rzeczą w najobszerniejszym znaczeniu ustawy. (§ 285 k. c). (O. z 16. IV. 1931 Rw. 461/31).

§ 1052. Przy umowie odpłatnej brak w umowie wyraźnego zastrzeżenia wzajemnej zależności świadczeń obu stron kontraktujących (n. p. przy kupnie — wykreślenie ciężarów hipotecznych a zapłata procentów od reszty ceny kupna) jest bez wpływu na prawa stron do powstrzymania świadczenia aż do dopełnienia lub oświadczenia gotowości wykonania świadczenia wzajemnego. (O. z 17. VI. 1931 Rw. 624/31).

§ 1097. Najemca, który uczynił wydatek konieczny dla użytkowania przedmiotu najmu, ma prawo do zwrotu lub do potrącenia nakładu z najbliższej raty komornego, choćby uskutecznił wydatek wbrew zakazowi wynajmującego. (O. z 25. VI. 1931 Rw. 333/31)

§ 1120. Przez „należyte wypowiedzenie” w rozumieniu § 1120 nie rozumie się wypowiedzenia w terminie umówionym, lecz w terminie ustawowym. (O. z 3. III. 1931 Rw. 24/31).

§ 1293. Za szkodę wyrządzoną przez eksplozję gazów ziemnych, uchodzących z rurociągu przedsiębiorstwo odpowiedzialne jest tylko w razie wykazania, że dla wykonywania nadzoru nad gazociągiem posługiwało się osobami nieudolnemi. (O. z 17. II. 1931 Rw. 2548/30).

§ 1313. Państwo ani inne publiczne korporacje administracyjne nie odpowiadają za wypadki, spowodowane wadliwym stanem dróg publicznych; — ani bowiem zapowiedziana w art. 121 ustawy konstytucyjnej ustawa, mająca unormować sprawę odszkodowania za szkodę wyrządzoną przez organy władzy państwowej w wykonywaniu urzędu, nie została dotychczas wydana, ani nie istnieje szczególna ustawa, któraby w omawianym wypadku przepisywała odpowiedzialność. (O. z 10. IV. 1931 Rw. 155/31).

§§ 1376 i 1480. Skapitalizowanie odsetek jest nowacją. Do odsetek skapitalizowanych przepis § 1480 k. c. o przedawnieniu odsetek w ciągu lat trzech nie ma zastosowania. (O. z 10. III. 1931 Rw. 1997/30).

§ 1395. Cedent, który cedowaną pretensję dolarową sam ściągnął od dłużnika, odpowiada według §§ 1395, 1039, 1009 k. c. i jest obowiązany do wydania cesjonariuszowi tego, co w ten sposób otrzymał. (O. z 12. XI. 1930 Rw. 1300/30).

§ 1479. Przedawnienie hipotecznego prawa zastawu dla wierzytelności, ulegającej trzyletniemu przedawnieniu, ocenić należy według ogólnych przepisów § 1479 k. c. o terminie przedawnienia. (O. z 30. IX. 1931 R. 1071/31).

§ 1497. Nienależyte popieranie sporu nie ma miejsca w wypadku spoczęcia sporu, które sąd niewłaściwie zarządził, zamiast z urzędu wyznaczyć ponowną rozprawę (np. gdy pełnomocnik powoda nie został o terminie rozprawy zawiadomiony — § 93 pr. cyw.), jeżeli więc powód wyczekiwał na zarządzenia sądu, do których wydania osobne wnioski powoda nie są wymagane. (O. z 3. III. 1931 R. 2066/30).

Ochrona lokatorów.

Art. 2. ust. 1. lit. d. Konsens budowlany jest istotnym wymogiem wolności mieszkania od ochrony lokatorów odnośnie do domów nowowynbudowanych lub przebudowanych. (O. z 17. VI. 1931 R. 812/31).

Art. 2. ust. 1. lit. e. Dopuszczalność rewizji w sprawach o wypowiedzenie mieszkania służbowego w domu fabrycznym lub kopalnianym, podlegającego ochronie lokatorów, jest niezależna od wartości przedmiotu sporu. (O. z 23. IV. 1931 R. 221/31).

Art. 2. ust. 1. lit. h. Szkoła tańców nie należy do przedsiębiorstw rozrywkowych w rozumieniu art. 2, ust. 1, lit. h ustawy o ochronie lokatorów. (O. z 23. VI. 1931 R. 1017/31).

Art. 5. Wysokość komornego podstawowego jest zależna od głównego celu wynajęcia. (O. z 8. I. 1931 R. 1860/30).

Art. 11. ust. 3. Ustalenie komornego, które poprzednio wogóle nie było ustalone, a zostało ustalone dopiero po raz pierwszy, jest skuteczne także dla rat komornego poprzednio zapadłych, lecz jeszcze niezapłaconych. (O. z 26. V. 1931 R. 622/31).

Art. 20. 1. 4. Uchwała sądu okręgowego, odrzucająca skargę o wznowienie przeciwko wyrokowi sądu okręgowego jako odwoławczego w sprawie, w której urząd rozjemczy dla spraw najmu rozstrzygał w pierwszej instancji, — ulega zaskarżeniu według ogólnych przepisów proceduralnych. (O. z 29. V. 1931 R. 209/31).

Art. 23 i 24. Rozstrzyganie spraw, dotyczących moratorium mieszkaniowego o odroczeniu terminu opróżnienia przedmiotu najmu lub o wstrzymanie eksmisji, należy do postępowania egzekucyjnego, a nie do postępowania niespornego. (O. z 27. V. 1931 R. 298/31).

Ochrona drobnych dzierżawców rolnych.

Art. 1 ustawy z 2 lipca 1920 Dz. U. R. P., poz. 346. Ochronie drobnych dzierżawców podlega dzierżawa wiejskiego ogrodu wazywnego, używanego na uprawę roślin okopowych. (O. z 1. IV. 1931 R. 56/31).

Zatargi rolne.

§ 19 ustawy z 1 sierpnia 1919 Dz. U. R. P., poz. 394. Spór o wynagrodzenie za pełnienie obowiązków pastucha w gospodarstwie rolnem ulega po rozwiązaniu stosunku pracy rozpoznania sądów powszechnych. (O. z 31. III. 1931 Rw. 69/31).

Scalanie gruntów.

Art. 7. ust. 1. lit. b ustawy z 29 września 1927 Dz. U. R. P., poz. 833. Dział wspólnot gruntowych należy w czasie trwania postępowania scaleniewego do zakresu działania urzędów ziemskich. (O. z 4. III. 1931 R. 48/31).

Ustawa samochodowa.

§ 2 ustawy z 9 sierpnia 1908 Dz. u. p. Nr. 162. Przy zbiegu winy poszkodowanego lub winy osoby trzeciej z winą kierowcy samochodu nie ma podziału szkody według zasad § 1304 k. c, lecz zmniejszenie żądania odszkodowania według § 2. ust. 4 ustawy z roku 1908. (O. z 11. VI. 1931 Rw. 601/31).

§ 6 powyższej ustawy. Wniesienie skargi może zastąpić zawiadomienie obowiązanego do wynagrodzenia szkody o wypadku tylko wówczas, gdy skarga w terminie czterotygodniowym od zajścia wypadku została obowiązanemu rzeczywiście doręczona. (O. z 4. XII. 1930 Rw. 1498/30).

Prawo handlowe.

Art. 47 i 49. Przyjęcie przez agenta spóźnionego doniesienia o wadach towaru, sprzedanego przez tegoż agenta, wiąże pryncypała. (O. z 30. V. 1930 Rw. 1691/29).

Art. 291. Stosunek rachunku bieżącego nie musi się opierać na wyraźnej umowie stron; — porozumienie w tym względzie może nastąpić także w sposób dorozumiany, np. jeżeli strony wzajemne pretensje z wzajemnych dostaw obliczają co pewien okres czasu drogą zamknięcia rachunków. (O. z 18. XII. 1930 Rw. 1380/31).

Art. 356. Przez „termin dodatkowy” należy rozumieć czas potrzebny do dokończenia wykonania świadczenia, nie zaś czas, jaki byłby potrzebny do wykonania świadczenia wogóle, a więc czas obliczony w ten sposób, jak gdyby wykonanie świadczenia miało być dopiero rozpoczęte. (O. z 20. V. 1930 Rw. 1623/29).

Dr. Włodzimierz Dbałowski.
Sędzia Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO CYWILNE SĄDU NAJWYŻSZEGO
(B. ZABÓR PRUSKI)*Kodeks cywilny.*

§ 242. Umowę kupna-sprzedaży należy uznać za rozwiązaną, jeśli wobec rozporządzenia o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych sprzedawca musiałby dla dopełnienia obowiązku wykreślenia hipotek wyłożyć sumę przekraczającą znacznie (trzykrotnie) cenę kupna, otrzymaną w markach polskich a kupujący odmawia przyczynienia się do umorzenia długu hipotecznego i nastaje na dopełnienie umowy. (23. 10. 31. 179/31).

§ 415. Zgoda wierzyciela na przejęcie długu może być wyrażona przez czynności domyślne, w szczególności przez wytoczenie skargi przeciw przejemcy, atoli pod warunkiem, że o przejęciu wierzyciel został zawiadomiony przez dłużnika lub przejemcę. (9. 10. 31. 163/31).

§ 839. Skarb Państwa odpowiada za szkodę, którą przez naruszenie obowiązku urzędowego (sprzeniewierzenie zaliczki na przeprowadzenie egzekucji) komornik sądowy stronie wyrządził. (16. 10. 31. 175/31).

§ 1568. Stosunek małżonka do innej kobiety, stwarzający choćby tylko pozory stosunku miłosnego i nie znajdujący skądinąd usprawiedliwienia, dotyka tak głęboko czci drugiego małżonka, że może dla niego stanowić ważny powód rozwodu. (4. 12. 31. 252/31).

Pruska ustawa górnicza.

§ 149. Wobec solidarnej odpowiedzialności, w przepisie tym ustanowionej, okoliczności, że główną winę w powstaniu szkód, przez powoda dochodzonych, ponosi jeden z pozwanych, podczas gdy odpowiedzialność dwóch dalszych pozwanych można ustalić tylko na 20 % ogólnej szkody, może zaważyć jedynie w stosunku między pozwanymi, gdy chodzi o ich rozrachunki, nie ma zaś znaczenia w stosunku powoda do pozwanych. (16. 10. 31. 133/31).

§ 151. Czasokres przedawnienia roszczenia o odszkodowanie rozpoczyna biec dopiero od chwili, gdy poszkodowany poweźmie wiadomość zarówno o wysokości szkody jak i o osobie sprawcy i to w ten sposób, by uzyskane przez niego dane mogły stanowić wystarczającą podstawę do skargi. Pojęcie świadomości należy przyjąć w znaczeniu podmiotowym, nie wystarcza stwierdzenie, że przedmiotowo rzecz biorąc, okoliczności, doszły do wiadomości poszkodowanego, powinny były wyrobić w nim powyższą świadomość, lecz musi być stwierdzone, że on tę świadomość rzeczywiście miał. Przy

tem nie można pominąć osobistych kwalifikacyj poszkodowanego, a szczególności mniejszej lub większej zdolności zorientowania się jego w sprawach tego rodzaju. (16. 10. 31. 133/31).

Rozporządzenie o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych

§ 29. Wyprowadzenie z przewodniej myśli tego rozporządzenia zasady, że cesjonariusz nie może żądać przerachowania ponad wartość waluty cesyjnej, niema w tem rozporządzeniu żadnej podstawy. (16. 10. 31. 169/31).

§ 47. Ustalenie w postępowaniu niespornem, prawomocnie zakończonem, że wierzyciel nieruchomości, obciążonej hipoteką, odpowiada za dług także osobiście, nie wiąże sądu procesowego, ponieważ przedmiotem, postępowania niespornego może być tylko stwierdzenie miary przerachowania. (25. 9. 31. 134/31; 6. 2. 31. 362/30).

Ustawa o posterowaniu cywilnem.

§ 462. W wyroku warunkowym nie można się ograniczyć do określenia skutków złożenia przysięgi a postanowienie co do skutków niezłożenia przysięgi zastrzegać postępowaniu dodatkowemu. (2. 10. 31. 150/31).

Z Księgi Zasad Prawnych Sądu Najwyższego.

1. Do statków, których miejsce postoju znajduje się na obszarze obowiązywania prawa niemieckiego i które są wpisane do rejestru statkowego, prowadzonego przez sądy grodzkie w okręgach sądów apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu oraz sądu okręgowego w Katowicach, jeżeli statki te znajdują się poza wspomnianym obszarem i staną się poza tym obszarem przedmiotem egzekucji, egzekucję należy kierować według trybu egzekucji z ruchomości. (Orzeczenie połączonych Izb cywilnych z dnia 3. 1. 32).

2. Droga sądowa dla roszczeń pieniężnych urzędników państwowych przeciw Skarbowi Państwa z tytułu stosunku służbowego jest obecnie niedopuszczalna także na terytorjum b. dzielnicy pruskiej. (Orzeczenie składu 7 sędziów z dnia 27. 5. 31).

3 a) Akt, opatrzony klauzulą egzekucyjną w myśl art. 161, 365 nast. u. p. c. z r. 1864, ulega wykonaniu również na obszarze, pozostającym pod rządem ustawy postępowania cywilnego w 1877.

b) Jeżeli na zasadzie aktu, opatrzonego klauzulą egzekucyjną w myśl art. 161, 365, nast. u. p. c. z r. 1864, prowadzona jest egzekucja na obszarze, pozostającym pod rządem u. p. c. z r. 1877, dłużnik na tym obszarze zamieszkały może przeciw roszczeniu, objętemu klauzulą, wytoczyć na podstawie §§ 767 797 art. 4. 5. u. p. c. z r. 1877 powództwo przeciw wierzycielowi, przed sądem, w którym

tenże dłużnik ma ogólną swoją podsądność, bez względu na miejsce zamieszkania wierzyciela. (Orzeczenie połączonych Izb cywilnych z dnia 19. 12. 31).

4. Jeżeli wierzyciel, który uzyskał w b. dzielnicy austr. wymieniony w § 4. 1. 1. 3. i 4. o. prawomocny tytuł egzekucyjny, zamierza tytuł ten egzekwować na obszarze b. dzielnicy pruskiej przeciw prawnym następcom wymienionego w tytule dłużnika, wówczas do wydania wymaganego w tym celu w §§ 724, 730. niem. u. p. c. wygotowanie tytułu egzekucyjnego, zaopatrzonego klauzulą wykonawczą przeciw powyższym następcom prawnym w zakresie § 9 o. e., właściwy jest ten sąd w b. dzielnicy austr., który wydał dotyczący tytuł egzekucyjny. (Orzeczenie składu 7 sędziów z 18. 3. 30).

Wojciech Trampler,
Prokurator Sądu Najwyższego.

ORZECZNICTWO

NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

1. ZAKRES WŁAŚCIWOŚCI N. T. A.

49. W myśl artykułów 109 i 111 rozporządzenia Prezydenta Rzpltej z d. 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz. U. R. P. poz. 257) orzeczenie Ministra Spraw Wewnętrznych, odmawiające wznowienia postępowania dyscyplinarnego co do oficera Policji Państw., skazanego dyscyplinarnie na karę wydalenia ze służby, wydane bez wysłuchania opinii komisji dyscyplinarnej, jest orzeczeniem administracyjnym, do którego nie ma zastosowania punkt f. art. 3 ustawy z d. 3 sierpnia 1922 r. o N. T. A. wyłączający z pod orzecznictwa N. T. A. sprawy dyscyplinarne. (3. X. 1931 r. L. Rej. 3532/29).

50. Orzeczenia przewidzianych w art. 83 ustawy z 19. maja 1920 Dz. Ust. poz. 272 o ubezpieczeniu na wypadek choroby Komisyj rozjemczych nie podlegają zaskarżeniu do Najwyższego Trybunału Admin. (13. XI. 1931 r. L. Rej. 5479/31).

II. POSTĘPOWANIE PRZED WŁADZAMI ADMINISTRACYJNEMI

51. Pismo do Wojew. Sądu Administracyjnego, nie zawierające konkretnego wniosku, nie jest skargą w rozumieniu § 63 pruskiej ustawy o ogólnym zarządzie kraju z 30. VII. 1993 (Zb. ust. pr. str. 195). (20. V. 1931 r. L. Rej. 5595/29).

52. Przepis art. 93 rozporz. Prezydenta R. P. z dn. 22. III. 1928, poz. 341 Dz. U. o postępowaniu administracyjnym, uprawnia instancję odwoławczą do zmiany świadczeń drogowych na niekorzyść rekurenta. (20. XI. 1931 r. L. Rej. 2448/29).

53. Przewidziany z ust. 2 art. 101 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z d. 22. marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym poz. 341 Dz. Ust. trzyletni termin, w ciągu którego może być uchylona decyzja, wydana przez władzę oczywiście niewłaściwą, ma być liczony, jeśli chodzi o decyzję, która uprawomocniła się przed wejściem w życie rzonego rozporządzenia, od dnia wejścia w życie tego rozporządzenia. (4. III. 1931 r. L. Rej. 2174/29).

54. Z artykułów 65 i 66 rozporządzenia Prez. Rzpltej o postępowaniu administracyjnym (Dz. Ust. poz. 341 ex 1928) nie wynika obowiązek władzy do wzywania stron interesowanych do uczestnictwa w oględzinach na miejscu. (20. XI. 1931 r. L. Rej. 448/30).

III. SPRAWY URZĘDNICZE

1. Prawa i obowiązki służbowe.

55. Wobec wygaśnięcia z dniem 31. marca 1929 r. (Rozp. Prezydenta R. P. z 19 grudnia 1927 poz. 969 Dz. Ust.) mocy obowiązującej art. 116 ustawy o państwowej służbie cywilnej z 17 lutego 1922 r. poz. 164 Dz. Ust. w brzmieniu ustawy z 22 grudnia 1925 r. poz. 920 Dz. Ust., funkcjonariuszowi państwowemu, mianowanemu na stałe, któremu nie doręczono pisma ustalającego przed upływem wskazanego na wstępie terminu, nie przysługuje prawo żądania zwolnienia ze służby względnie przeniesienia w stan spoczynku od wspomnianego terminu. (7. XI. 1931 r. L. Rej. 4888/29).

56. Zarówno przepis art. 50 pkt. b. ustawy z 9 października 1923 poz. 924 Dz. Ust., nie uzasadnia dowolnego leczenia się oficera i jego rodziny na koszt Skarbu Państwa poza ramami istniejących wojskowych urzędzeń sanitarnych w Państwie; dopuszczalnym jest takie leczenie tylko w przypadku uzyskania zezwolenia w tej mierze ze strony Władz Wojskowych. (5. IV. 1930 r. L. Rej. 1144/28).

57. W myśl art. 107 ustawy uposażeniowej z dn. 9 października 1923 poz. 924 dz. ust. zaliczenie lat służby lub pracy nauczycielskiej, o których mówi ustęp pierwszy tego artykułu następuje nie od terminu wydania decyzji przez, Ministra w myśl ustępu trzeciego tegoż artykułu, lecz od daty mianowania. (26. XI. 1931 r. L. Rej. 5998/29).

2. Uposażenia.

58. a) Przy wymiarze uposażenia wedle zasad ustępu 3 art. 7 ustawy uposażeniowej z 9 października 1923 naczelnika wydziału Kuratorjum względnie wizytatora szkół, zamianowanego na to sta-

nowisko ze stanowiska inspektora szkolnego, winien być uwzględniony dodatek, przewidziany w art. 49 teje ustawy uposażeniowej.

b) Sposób uwzględnienia powyższego dodatku nie jest analogiczny ze sposobem, wskazanym w ust. 2 art. 6 ustawy uposażeniowej z 5 grudnia 1923. (19. III. 1930 r. L. Rej. 4460/27).

59. W wypadku, przewidzianym w § 1 art. 21 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z d. 5 grudnia 1923 r. Dz. U. poz. 1107, zaliczenie czasu służby w formacjach wojskowych polskich nie jest uzależnione od poprzedniego pozostawania w służbie b. państw zaborczych. (13. V. 1930 r. L. Rej. 2758/28).

60. Dzieci przysposobione na podstawie przepisów zawartych w tyt. VIII Kod. Cyw. Król. Pol., względnie ustawy rosyjskiej z 13/26 maja 1913 r. — o polepszeniu losu dzieci nieślubnych — nie są członkami rodziny w rozumieniu art. 4 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. poz. 924 dz. ust. (13. X. 1931 r. 7009/29).

61. Odbiór sumy pieniężnej dla władzy przełożonej przez szeregowca, nie upoważnionego do tego przez tę władzę, nie może być uważany za czynność, wynikającą ze stosunku służbowego, i nie daje podstawy do zastosowania ustawy z d. 2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach w drodze administracyjnej z uposażenia osób wojskowych (Dz. U. R. P. poz. 312) do roszczeń Skarbu Państwa z tego tytułu. (13. X. 1931 r. L. Rej. 6911/29).

62. Uznanie przez Komisję dyscyplinarną prawomocnym wyrokiem nieobecności funkcjonariusza w służbie za nieusprawiedliwioną pociąga za sobą — w myśl art. 28 ustęp 3 ustawy z 17. II. 1922 r., poz. 164 Dz. Ust. — utratę prawa do uposażenia służbowego za czas takiej nieobecności oraz niepoliczenie tegoż okresu do wysługi emerytalnej. (19. IX. 1931 r. L. Rej. 3644/29).

63. O prawie poboru przez nauczyciela uposażenia służbowego na zasadzie ust. 1 względnie ust. 3 art. 57 ustawy z 9 października 1923, poz. 924 Dz. Ust. rozstrzyga okoliczność, czy według treści dekretu nominacyjnego jest on nauczycielem szkoły specjalnej, czy tylko nauczycielem takiegoż oddziału lub szkoły pomocniczej przy szkole powszechnej. (26. IX. 1931 r. L. Rej. 4740/29).

3. *Należytości uboczne.*

64. Niezastosowanie się szpitali publicznych pod względem taksy do rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22. III. 1928, poz. 382 Dz. Ust. nie uwłącza prawomocnym wyrokiem do otrzymania 75% wystawionych przez szpital rachunków za zabiegi, dopuszczalne w myśl art. 4 i 7 rozp. z dn. 4. VIII. 1926 r., poz. 555 Dz. Ust. (1. X. 1931 r. L. Rej. 5050/29).

65. a) Określone przepisem § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z 17. 9. 1927, poz. 826 Dz. Ust. terminy do przedstawiania rachunków podróży służbowych, delegacyj (odkomenderowanie) i przeniesień nie są — w przeciwstawieniu do § 22 uchylonego z dniem 25. 10. 1927 rozporządzenia Rady Ministrów z 16. 7. 1924, poz. 703 Dz. Ust. — terminami prekluzyjnymi, lecz p o r z ą d k o w e m i, przekroczenie których nie powoduje utraty prawa do danej należności.

b) Przewidziany w ust. 4. § 22. rozp. Rady Min. z 16. 7. 1924, poz. 703 Dz. Ust. rygor utraty prawa do zwrotu „kosztów” odnosi się do wszelkich rodzajów, wymienionych w § 2 tego rozporządzenia, należności za podróże służbowe, delegacje (odkomenderowania[^] i przeniesienia. (5. XII. 1931 r. L. Rej. 1426/29).

4. *Emerytury i zaopatrzenia.*

66. Skala procentowa utraty zdolności do pracy zarobkowej, przytoczona w załączniku Nr. 3 do rozporządzenia Rady Ministrów z d. 9 kwietnia 1924 r., poz. 355 Dz. Ust., zawiera jedynie wytyczne, w obrębie których następuje ocena rzeczowej utraty przez właściwe komisje lekarskie. (3. XII, 1931 r. L. Rej. 6827/29).

67. Zaopatrzenie wdowie z mocy ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 (poz. 46 (poz. 46 Dz. Ust. z r. 1924) nie przysługuje osobie rozwiedzionej nawet w wypadku, kiedy zmarły b. małżonek obciążony był na jej rzecz obowiązkiem wypłacania alimentów z tytułu rozwiązania małżeństwa. (12. XII. 1931 r. L. Rej. 4267/30).

IV. *SPRAWY SKARBOWE*

1. *Cła.*

68. Stwierdzenie tożsamości towaru (paragraf 3 rozporządzenia Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dnia 27 marca 1928 r., poz. 403 Dz. Ust.) jest obowiązkiem strony, domagającej się zwrotu różnicy należności między uiszczonym cłem normalnem a przyznanem ulgowem. (5. VI. 1931 r. L. Rej. 3209/29).

2. *Należności i opłaty państwowe.*

69. Odpowiedzialność właściciela drzewa spuszczonego tratwą lub luźnie za należyte uiszczenie opłat nawigacyjnych, przewidzianych rozporządzeniem Ministra Robót Publicznych z dnia 2 czerwca 1924 r. (Dz. Ust. poz. 530), nie przechodzi na nabywcę tego drzewa, o ile przelew prawa własności nastąpił po ukończeniu podróży. (30. V. 1930 r. L. Rej. 3631/28).

70. Przy przestępstwach skarbowych, przewidzianych przepisami punktów 2 i 3 § 84 austr. ustawy należnościowej, bieg przedawnienia śledztwa i kary liczyć się zaczynał od chwili podpisania

przez stronę dokumentu, zawierającego fałszywe okoliczności względnie zatajenia, wskutek których dla Skarbu Państwa powstało niebezpieczeństwo pobrania opłaty mniejszej, niżby się w istocie należało. (20. V. 1930 r. L. Rej. 3658/27).

71. Polska ustawa o opłatach stemplowych z 1 lipca 1926, poz. 570 Dz. Ust. nie uchyliła odpowiedzialności rzeczowej z § 72 austrj. ustawy o należnościach z 9 lutego 1850 austrj. Dz. P. P. Nr. 50, powstałej na skutek czynności prawnej, zdziałanej do chwili wejścia w życie nowej ustawy. (18. VI. 1930 r. L. Rej. 1075/28).

72. Prawo strony do uczestniczenia przy dokonywaniu szacunku, w myśl art. 3 i 23 ustawy o opodatkowaniu spadków i darowizn (poz. 391 Dz. Ust. z r. 1923) nie ograniczał się do udziału przy oględzinach, lecz obejmuje również stosowny udział w samym akcie szacowania. (16. XI. 1931 r. L. Rej. 6562/30).

73. W wypadkach, w których pismo względnie czynność prawna, mające być uznane za nieważne od początku, zostały zdziałane przed wejściem w życie ustawy o opłatach stemplowych z 1 lipca 1926, poz. 570 Dz. Ust. (art. 179 ust. 1), przepis art. 49 ust. 1 tej ustawy nie ma zastosowania, mimo, iż zajęcie podanych tamże wy-mogów zostało zgłoszone przez stronę dopiero pod rządem nowej ustawy. (18. XI. 1931 r. L. Rej. 6436/29).

74. Ustawa o opłatach stemplowych z 1 lipca 1926, poz. 570 Dz. Ust., ma na myśli w art. 12 ustęp 4 p. 1 złączenie fizyczne przedmiotów z gruntem. (18. XIII. 1931 r. L. Rej. 6118/29).

3. Podatki dochodowe.

75. Fakt, iż osoba prawna nie prowadzi prawidłowych ksiąg handlowych, sam przez się nie pozbawia jej ochrony, określonej w art. 63 ustawy o państwowym podatku dochodowym, (poz. 411 Dz. Ust. z roku 1925). (7. VI. 1930 r. L. Rej. 2189/28).

76. 1. Brak księgi składowej w przedsiębiorstwie przemysłem nie uzasadnia sam przez się uznania ksiąg handlowych tego przedsiębiorstwa za nieprawidłowe.

2. Inwentarz winien zawierać dane ilościowe stanu majątku płatnika. (29. I. 1930 r. L. Rej. 4768/27).

77. Fakt, że źródła dochodu są administrowane przez kuratora i syndyka tymczasowego masy upadłości, nie wyklucza sam przez się strącenia kosztów tej administracji (wynagrodzenie kuratora i syndyka), jako wydatków z art. 6 ustęp 1 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925). (10. VI. 1931 r. L. Rej. 4084/29).

78. Wydatki na nowe urządzenia, potrzebne do zastąpienia urządzeń zużytych, nadają się z mocy art. 6 ustawy o państwowym podatku dochodowym poz. 411 Dz. Ust. z 1925 r. do strącenia

z przychodów o tyle tylko, o ile przewyższają wartość względnie część wartości starego urzędzenia, zamortyzowaną przez dokonane uprzednio odpisania na zużycie. (30. X. 1931 r. L. Rej. 5161/29).

78. Dodatkowe opłaty, wnoszone w myśl § 14 Statutu Towarzystwa Kredytowego m. Warszawy przez stowarzyszonych dłużników (poza procentami od sum wypożyczonych), podlegają doliczeniu do dochodu podatkowego Towarzystwa, jako wpłaty na kapitał zasobowy tegoż. (28. X. 1931 r. L. Rej. 4285/29).

80. Zeznanie do podatku dochód., nie zawierające danych, wymaganych art. 54 p. 1 i 2 ustawy o pod. doch. (Dz. Ust. poz. 411/25) nie jest prawidłowym zeznaniem w myśl art. 50 ust. 1, 52 i 54 ustawy). 4. XII. 1931 r. L. Rej. 1162/28).

81. Wymóg punktu 2 art. 10 ustawy o państw. podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.) odnosi się również do perorycznych świadczeń, o których mówi część ostatnia tego artykułu. (16. XII. 1931 r. L. Rej. 6016/29).

82. Wydatki na nowe urzędzenia, potrzebne do zastąpienia urzędzeń zużytych, nadają się z mocy art. 21 i 6 ustawy o państwowym podatku dochodowym (poz. 411 Dz. Ust. z 1925 r.) do strącenia z przychodów przy wymiarze podatku dla osób prawnych, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, o tyle tylko, o ile przewyższają wartość względnie część wartości starego urzędzenia, zamortyzowaną przez dokonane uprzednio prawidłowe odpisania na zużycie. (7. XIII. 1931 r. L. Rej. 6400/29).

4. *Podatki przemysłowe.*

83. Obroty przedsiębiorstwa handlowego osiągnięte z detalicznej i drobnej sprzedaży mąki, uzyskanej z zakupionego zboża, odawanego do przemiału do cudzego młyna, korzystają z 1%-owej stawki podatkowej, przewidzianej w art. 7, lit. c ustawy z 15. VII. 1925 Dz. U. poz. 550 o państw. podatku przemysłowym. (24. V. 1930 r. L. Rej. 617/29).

84. Zbyt artykułów spożywczych pierwszej potrzeby wyłącznie drobnym kupcom w mniejszych ilościach, prowadzony na zasadzie świadectwa przemysłowego II kategorii handlowej, a niewykazany prawidłowymi księgami handlowymi, podlega 1%-wej stawce podatku przemysłowego od obrotu w myśl art. 7 ustęp 1 c) ustawy z 15 lipca 1925, poz. 550 Dz. Ust. (16. V. 1930 r. L. Rej. 1656/28).

85. Prawo płatnika składania ustnych wyjaśnień w myśl art. 90 ustawy z dn. 15. VII. 1925 o państw. pod. przemysł. (Dz. U. poz. 550) na posiedzeniu Komisji Odwoławczej nie obejmuje prawa odkładania przedstawienia dowodów dopiero na to posiedzenie. (11. VI. 1930 r. L. Rej. 2111/28).

86. W przedsiębiorstwach przemysłowych nie stanowi obrotu, podlegającego opodatkowaniu na zasadzie art. 5, p. 7 ustawy z dnia 15 lipca 1925, poz. 550 Dz. U. przychód, osiągnięty ze sprzedaży przedmiotów, nie będących wynikiem działalności wytwórczej danego przedsiębiorstwa. (11. VI. 1930 r. L. Rej. 4769/28).

87. Ulga z art. 7 a) ustawy z dnia 15. 7. 1925, poz. 550 Dz. Ust. przysługuje dla części obrotu, osiągniętej ze sprzedaży produktów, państwowemu zakładowi przemysłowemu, wydzielonemu z ogólnej administracji na podstawie Rozp. Prez. Rz. P. z dnia 17. 3. 1927, poz. 195 Dz. Ust. (16. III. 1931 r. L. Rej. 823/29).

88. Zastrzeżenie zawarte w ustępie 3 punktu 5 art. 5 ustawy o państw, pod. przem. z dnia 15. 7. 1925, poz. 550 Dz. Ust. nie daje podstawy do odmowy zastosowania zasad opodatkowania z art. 5 p. 5 ustawy w odniesieniu do koniecznego zakupu. (4. XI. 1931 r. L. Rej. 2902/29).

89. Zwolnienie od podatku przemysłowego w myśl art. 3 ustawy z 15. 7. 1925, poz. 550 D. U. P. przedsiębiorstw przemysłowych państwowych i samorządowych, nabywających surowce lub towary od przedsiębiorstw przemysłowych w celu przerobienia lub zużycia w prowadzonym przemyśle, nie stoi na przeszkodzie zastosowanie 1 %-owej stawki podatkowej od obrotu z art. 7, lit. a, ustawy z dnia 15 lipca 1925 r., poz. 550 Dz. Ust. o państwowym podatku przemysłowym. (9. XI. 1931 r. L. Rej. 5403/29).

90. a) Prowizja komisanta, opłaty stemplowe od rachunków i portorja stanowią część kosztów handlowych komitenta i dlatego nie może uszczuplać obrotu podatkowego ustalonego w myśl art. 5 ustawy.

b) Podatek przemysłowy od obrotu nie może uszczuplać podstawy obliczenia tegoż podatku. (16. XI. 1931 r. L. Rej. 6811/29).

91. Wyroby, wyprodukowane przez właściciela tkalni, nie tracą w stosunku do właściciela tejże charakteru wyrobów własnej produkcji w rozumieniu art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 14 maja 1923, poz. 412 Dz. Ust. przez wykończenie ich i ufarbowanie w cudzem przedsiębiorstwie. (12. XI. 1931 r. L. Rej. 5859/29).

92. Gmina wyznaniowa żydowska nie jest „związkiem samorządowym” w zrozumieniu art. 3, p. 3 i 7 ustawy z dnia 15. VII. 1925 o, państw, podatku przem. (poz. 550 Dz. U.). (16. XII. 1931 r. L. Rej. 7071/29).

93. Wynagrodzenie komisanta za przyjęcie poręki „del credere”, którego należności komitent nie chce uznać, nie stanowi obrotu przedsiębiorstwa komisowego w rozumieniu punktu 5, art. 5 ustawy o państw, pod. przemysł, poz. 550/25 Dz. Ust. (18. XII. 1931 r. L. Rej. 6558/29).

94. Sprzedaż łożysk kulkowych pochodzenia zagranicznego wytwórciom maszyn, oraz warsztatom i garażom, trudniącym się reparacją samochodów podpada pod pojęcie „celem dalszej produkcji” w rozumieniu ustępu 3, art. 7 ustawy o państw. pod. przem. poz. 550/25 Dz. Ust. (13. XI. 1931 r. L. Rej. 2054/29).

95. Licencje filmowe nie są towarem w rozumieniu art. 7, ust. 2 i 3 ustawy z 15. VII. 1925 o państw. podatku przemysłowym poz. 550 Dz. Ust. (19. XI. 1931 r. L. Rej. 4435/29).

96. O ile chodzi o zwolnienie z art. 3. p. 6 ustawy z 15 lipca 1925 o państwowym podatku przemysłowym (poz. 550 Dz. Ust.) prywatnych zakładów naukowych, kryterja, zawarte w art. 120 tejże ustawy nie są miarodajne. (21. XII. 1931 r. L. Rej. 4172/29).

97. a) Zawarte w ustępie 3, art. 7 ustawy z 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym (poz. 550 Dz. Ust.) zastrzeżenie „celem odsprzedaży, dalszej produkcji lub eksploatacji” odnosi się narówni do kupców, przemysłowców oraz przedsiębiorstw państwowych i komunalnych.

b) Pod określenie „celem dalszej produkcji” podpada sprzedaż towarów, przeznaczonych w przedsiębiorstwie nabywającym je do celów samego procesu produkcyjnego, t. j. gdy towary te są dalej obrabiane, przerabiane, przetwarzane, albo też użyte jako materiał pomocniczy przy produkcji, wchodząc w skład nowego produktu.

c) „Eksploatacja” oznacza ciągnięcie korzyści bezpośrednio z nabytego towaru przez jego używanie bez równoczesnego zużycia. (13. XI. 1931 r. L. Rej. 5240/29).

5. *Podatki od lokali.*

98. Miejski podatek od lokali uiszcza główny lokator, nie zaś osoby faktycznie zajmujące dane lokal (art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17. XII. 1921 r. poz. 6/22 Dz. Ust.). (11. X. 1928 r. L. Rej. 1375/26).

99. Wielkopolska Izba Rolnicza w Poznaniu, mimo, że według art. 1 Rozp. Min. b. dz. pruskiej z 9. III. 1921 r. (Dz. Ust. Min. b. dz. pr. Nr. 122) powołana jest do organizacji niższego szkolnictwa rolniczego na terenie swej działalności i do kontrolowania szkół rolniczych komunalnych i prywatnych, nie jest instytucją naukową ani oświatową w rozumieniu art. 23 ustawy z 17 grudnia 1921 (Dz. ust. poz. 6/1922) i z tego powodu jej lokal biurowy nie jest wolny od komunalnego podatku od lokali. (4. I. 1929 r. L. Rej. 5511/26).

100. Kasa Chorych nie jest instytucją dobroczynną w rozumieniu § 4 p. b. rozp. Min. Skarbu wydanego w porozumieniu z Ministrami Spr. Wewn. i Rob. Publ, z dn. 25 maja 1925 Dz. U. p. 407. a tem samem lokale jej nie są wolne od państwowego względnie komunalnego podatku od lokali. (21. I. 1929 r. L. Rej. 4107/26).

101. a) Zwolnienie od podatku komunalnego; od lokali, przewidziane w p. 3, art. 7 ustawy z d. 11. VIII. 1923 r. o tymcz. uregul. finansów komunalnych D. U. p. 747 — nie obejmuje emerytów państwowych, pobierających emeryturę zwykłą.

b) przy ustalaniu podstawy do wymiaru komunalnego podatku od lokali należy zgodnie z p. 3 art. 7 ustawy z 11. VIII. 1923 r. o tymcz. uregul. finansów komunalnych i § 6 Rozp. Ministra Skarbu z dnia 25. V. 1925 r. (Dz. U. p. 407) — z sumy komornego, placowego z czerwca 1914 roku — wyłączyć opłaty dodatkowe, przewidziane w art. 7 i 8 ustawy o ochronie lokatorów. (2. V. 1929 r. L. Rej. 2278/27).

102. Mimo przepisu § 20 ust. 1 rozp. Min. Skarbu z 25. V. 1925, (Dz. Ust. poz. 407) wynosi termin do wnoszenia sprzeciwów przeciw wymiarowi państwowego podatku od lokali w gminach miejskich na obszarze województw — poznańskiego i pomorskiego 4 tygodnie a to według § 69 pruskiej ustawy o daninach komunalnych z 14. VII. 1893 (zb. ust. pr. str. 152). (25. X. 1929 r. L. Rej. 2944/27).

103. 1. Przez „osoby zajmujące lokal”, które obowiązane są da zapłaty podatku od lokali (art. 1 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. Dz. Ust. poz. 550) należy rozumieć nie tylko lokatorów, t. j. osoby, które zajmują lokal z tytułu najmu, lecz wogóle osoby, które zajmują lokal z jakiegokolwiek bądź tytułu.

2. Postanowienie ustępu ostatniego § 1 Rozp. Min. Skarbu z dn. 29 grudnia 1926 r. Dz. Ust. poz. 95, 1927 r., nie jest sprzeczne z postanowieniami ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. Dz. Ust. poz. 550 ponieważ posiadacze lokali, wynajmowanych czasowo (hoteli, pensjonatów, pokojów umeblowanych i t. p.), są osobami, zajmującymi lokal, w rozumieniu art. 1 wymienionej ustawy, wobec czego są obowiązani do zapłaty podatku od lokali. (30. XII. 1929 r. L. Rje. 534/28).

104. Zakład kąpielowy, prowadzony przez gminę wyznaniową żydowską, jest wolny od podatku od lokali, jeśli jest całkowicie przeznaczony na kąpiele rytualne lub jeśli, mając charakter zakładu dobroczynnego, jest utrzymywany ze środków publicznych (art. 3, p. 3, ust. z d. 2 sierpnia 1926 r., poz. 550). (7. II. 1930 r. L. Rej. 1779/28).

105. Kursy kosmetyczne, prowadzone na podstawie pozwolenia Min. Spraw Wewnętrznych, opartego na postanowieniu b. Rady lekarskiej z dnia 29 kwietnia 1908 r. Nr.; 424, są szkołą w rozumieniu art. 3, p. 3 ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. Dz. U. poz. 550 i § 3, p. 3 rozp. Ministra Skarbu z dnia 29 grudnia 1926 r. Dz. U. poz. 95

1927, wobec czego nie podlegają opłacie podatku od lokali. (3. IV. 1930 r. L. Rej. 3275/28).

106. Dzierżawca restauracji w salach stacji kolejowej, które jednocześnie służą za poczekalnie dla pasażerów, nie jest zgodnie z art. 1 Ust. z dnia 2 sierpnia 1926 r. Dz. Ust. poz. 550, obowiązany do zapłaty podatku od lokali z tytułu powyższej dzierżawy. (23 VI. 1930 r. L. Rej. 4086/28).

107. Opłacane przez lokatora na rzecz m. Lwowa w czerwcu 1914 t. zw. grosz czynszowy tudzież opłata gminna wodociągowa nie podlegają doliczeniu do komornego, stanowiącego podstawę wymiaru podatku od lokali na zasadzie art. 4 ustawy z 2 sierpnia 1926 (poz. 550 Dz. Ust.). (25. III. 1931 r. L. Rej. 3630/28).

108. Lokal mieszkalny, zajmowany w budynku Wydziału Powiatowego przez woźnego tego Wydziału, który to woźny pełni zarazem czynności dozorczy domu, wolny jest od podatku od lokali na zasadzie art. 3 punkt 9 ustawy z 2. VIII. 1926 (Dz. Ust. poz. 550. (29. IX. 1931 r. L. Rej. 721/30).

109. Będące w ruchu urządzenia mechaniczne (maszyny, motory i t. d.), które znajdują się w budynku, nie przeznaczonym i nie używanym na mieszkanie, kwalifikują dany budynek jako budynek fabryczny w rozumieniu art. 3, pkt. 2 ustawy z 2 sierpnia 1926 (poz. 550 Dz. Ust.) o podatku od lokali. (20. XI. 1931 r. L. Rej. 1919/30).

110. Komunalne Kasy Oszczędności, zorganizowane na zasadzie rozporządzenia Prezydenta Rzpltej z 13. IV. 1927 (Dz. Ust. poz. 339) należą do rzędu instytucyj samorządowych w rozumieniu art. 3 ust. 3 ustawy o podatku od lokali z 2. VIII. 1926 (Dz. Ust. poz. 550), a zatem lokale przez takie kasy zajmowane wolne są od tego podatku. (27. XI. 1931 r. L. Rej. 5911/30).

6. Podatki i opłaty samorządowe.

11. Wobec tego, iż ustawa z dnia 10. grudnia 1920 r. o budowie i utrzymaniu dróg publicznych Dz. U. p. 32, 1921 r. nie zawiera zastrzeżeń co do maksymalnej skali opłat drogowych w stosunku do podatków państwowych — zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych zawarte w okólniku z d. 19. II. 1927 r. Nr. 47 o przyjęciu za podstawę do obrachunku opłat drogowych zasadniczego podatku gruntowego łącznie z podwyżką 100%-ową wprowadzoną rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12. IV. 1924 Dz. U. p. 339 — nie może być uważane za niezgodne z przepisami ustawy. (27. V. 1930 r. L. Rej. 3870/28).

112. Dzierżawca restauracji w salach stacji kolejowej, które jednocześnie służą za poczekalnie dla pasażerów, nie jest zgodnie

E art. Ust. z dnia 2. sierpnia 1926 r. Dz. Ust. poz. 550, obowiązany do zapłaty podatku od lokali z tytułu powyższej dzierżawy. (23. VI. 1930 r. L. Rej. 4086/28).

113. Opłaty gminne za wodę i urządzenia kanalizacyjne podlegają ściąganiu w trybie przymusowym, przewidzianym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. Ust. poz. 342). (25. VI. 1930 r. L. Rej. 4125/28).

114. Zwolnienie od opłat komunalnych, przewidziane w art. 2 ustawy z dnia 22 września 1922 r. poz. 786 Dz. Ust. o ulgach dla nowoznoszonych budowli, odnosi się także do przynależnego gruntu o ile grunt z budynkiem należą do tego samego właściciela. (16. XII 1931 r. L. Rej. 718/29).

V. OBYWATELSTWO

115. Pochodzenie polskie, o którym mowa w art. 3 ustawy z 20 stycznia 1920 r. (poz. 44 Dz. Ust.) o obywatelstwie, oznacza pochodzenie od osoby narodowości polskiej. (28. X. 1931 r. L. Rej. 7263/30).

176. Art. 79 ustawy z dnia 23. maja 1924 r. (poz. 609 Dz. Ust.) poza wypadkami, dotyczącymi ochotników (art. 64), nie uchylono ustanowionego w art. 4, p. 5 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (poz. 44 Dz. Ust.) tytułu do nabycia obywatelstwa polskiego przez służbę wojskową a natomiast ustanowiono nowy, w ostatnio wymienionej ustawie nie przewidziany, tytuł do utraty obywatelstwa. (23. X. 1931 r. L. Rej. 3674/30).

117. Przed rozpadnięciem się monarchji austr.-węg. przynależność gminna gasła według § 17 ustawy z 3 grudnia 1863 (austr. Dz. p. p. Nr. 105) przez nabycie przynależności w innej gminie tylko wówczas, gdy gmina ta znajdowała się na obszarze, na którym ta ustawa obowiązywała. (25. XI. 1931 r. L. Rej. 2892/30).

VI. SPRAWY SAMORZĄDOWE

118. Droga, służąca do publicznego użytku, a położona na obszarze dworskim b. dz. pr., nie jest drogą gminną w rozumieniu art. 1, p. 4 ustawy z 10. XII. 1920 (Dz. Ust. poz. 32 ex 1921) i winna być aż do ewentualnego jej przekazania właściwemu związkowi samorządowemu przez Ministra Robót Publ, w porozumieniu z Min. Spraw Wewnętrznych (art. 2) utrzymywana według dotychczasowych przepisów (art. 38 i 39). (20. V. 1931 r. L. Rej. 5978/29).

119. Określona artykułem 274 ustawy samorządu gminnego kwalifikowana większość obliczana ma być wedle liczby osób uprawnionych do wzięcia udziału w zebraniu gromady a nie wedle liczby osób obecnych na zebraniu gromadzkim. (29. X. 1931 r. L. Rej. 4163/29).

VII. SPRAWY SANITARNE

120. Oparcie rozstrzygnięcia kwestji, czy założenie nowej apteki publicznej zagrozi, lub nie, egzystencji aptek, w danym miejscu istniejących, tylko na wysokości, przyjętego przez władzę skarbową za podstawę wymiaru podatku dochodowego, dochodu właścicieli tych aptek, przedstawia się w postępowaniu, przeprowadzonym na obszarze b. zaboru austriackiego, wobec osnowy § 10 ustawy aptekarskiej z dnia 18 grudnia 1906 Nr. 5 Dz. U. P. ex 1907, jako wadliwość postępowania. (3. XI. 1931 r. L. Rej. 386/29).

121. Właściciel istniejącej apteki na terenie Województwa Wołyńskiego nie ma prawa kwestjonować wydania nowej koncesji na aptekę z powodu nieogłoszenia konkursu na otrzymanie koncesji, wymaganego instrukcją Ministra Zdrowia Publicznego z dnia 21 kwietnia 1921 roku (Monitor Polski Nr. 118 z 1921 r.). (15. X. 1931 r. L. Rej. 4910/28).

VIII. UBEZPIECZENIA

122. Wyłączenie miasta z powiatu i utworzenie odrębnego powiatu miejskiego nie jest podstawą prawną dla obowiązku władzy do utworzenia oddzielnej Kasy Chorych w myśl art. 1 ustawy z 19. V. 1920 Dz. U. p. 272. (30. V. 1930 r. L. Rej. 172/28).

123. W sporach o zwrot przez Kasę Chorych kosztów leczenia, podjętego na zarządzenie Ubezpieczalni Krajowej w myśl §§ 1269 i 1270 niem. ordynacji ubezpieczeniowej, orzeka na zasadzie §§ 1518—1520 tejże ordynacji Wyższy Urząd Ubezpieczeń jako sąd szczególny (art. 3 lit. a ustawy o N. T. A.). (13. V. 1930 r. L. Rej. 1945/29).

124. W myśl art. 53 ustawy z 19. 5. 1920 Dz. U. p. 272 w łączności z art. 55 ustawy z 11. 8. 1923 Dz. U. p. 747 mają Kasy Chorych prawo ściągania zaległych składek etc. przez własne organa egzekucyjne. (23. XIII. 1929 r. L. Rej. 2669/27).

125. Umowa, zawarta na zasadzie punktu III art. 15 ustawy o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby z 19. V. 1920 (Dz. Ust. poz. 272) między pracodawcą a Kasą Chorych, nie może zwalniać pracodawcy od wyrażonego w ustępie I tego artykułu obowiązku zawiadomienia Kasy Chorych o przyjęciu lub zwolnieniu pracownika. (27. VI, 1930 r. L. Rej. 2272/28).

126. Ustawa o ubezpieczeniu od wypadków (D. U. poz. 413 z roku 1921) nie przewiduje w § 23 wydawania tymczasowych orzeczeń, ustalających wysokość opłaty ubezpieczeniowej z zastrzeżeniem uzupełniającego wymiaru w zależności od wyniku dodatkowego sprawdzenia obliczeń przedłożonych przez przedsiębiorcę. (27; III. 1929 r. L. Rej. 3898/27).

127. Kandydat notarialny w b. zaborze austriackim podlega ubezpieczeniu na wypadek choroby, o ile nie pełni funkcji substytuta notarialnego na zasadzie §§ 119 i nast. austriackiej ustawy notarialnej z 25 lipca 1871 r. (aust. Dz. U. p. Nr. 75). (14. X. 1931 r. L. Rej. 3169/29).

128. Od orzeczenia Urzędu Wojewódzkiego w sprawie przewidzianego w art. 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 listopada 1927 (poz. 911 Dz. Ust.) o ubezpieczeniu pracowników umysłowych zwolnienia od obowiązku ubezpieczenia służy stronom prawo odwołania się do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. (13. X. 1931 r. L. Rej. 3118/30).

129. Przywrócenie terminu do wniesienia sprzeciwu od orzeczenia Zakładu Ubezpieczenia od wypadków było dopuszczalne także i przed wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. poz. 341), a to na zasadzie art. 5 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 r. (Dz. U. poz. 712). (20. XI. 1931 r. L. Rej. 5289/29).

130. Jeżeli przedsiębiorcą jset spółka i na zasadzie umowy, na której się ona opiera, członkowie jej obowiązani są do pracy, to praca ta w myśl art. 3 ustawy z 19 maja 1920 r. (poz. 272 Dz. Ust.) nie jest podstawą do obowiązku ubezpieczenia na wypadek choroby. (2. XII. 1931 r. L. Rej. 4240/30).

131. Listy płacy, przesłane Kasie Chorych w myśl art. 15. III. ustawy z 19 maja 1920 (poz. 272 Dz. Ust.), stanowiące surogat zgłoszenia przyjęcia względnie zwolnienia pracowników, są jedynie dowodem zatrudnienia pracowników w danym okresie a wobec tego dopiero z porównania list kolejno po sobie następujących Kasa może powziąć, którzy pracownicy zostali przyjęci, a którzy zostali zwolnieni, względnie którzy pracują nadal w przedsiębiorstwie. (27. XI. 1931 r. L. Rej. 2958/30).

IX. OPIEKA NAD UBOGIMI

132. Zasadniczym warunkiem dla wydania, na zasadzie § 56 niem. ustawy o domicylu wsparcia z 30. V. 1908 (Dz. Ust. niem. 381), orzeczenia bądź to o pozostawieniu w miejscu ich pobytu osób, mających ulec wydaleniu (§ 5 ust. z 1. XI. 1867 Zb. Ust. Zw. str. 55),

bądź o oddaleniu wniosku właściwego Związku dla wspierania ubogich o przyjęcie tych osób w swoją opiekę (§ 32 ust. z r. 1908), jest, by dane osoby potrzebowały wsparcia publicznego z powodów innych, jak tylko przejściowa niezdolność do pracy. (27. XI. 1931 r. L. Rej. 1360/30).

133. Okoliczność, że dom sierot, prowadzony przez instytucję prywatną, przyjmuje bez ograniczeń dzieci, przekazywane mu przez miejską instytucję opieki społecznej, nie kwalifikuje go jeszcze jako zakład publiczny w rozumieniu § 1 p. I rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z 30. VI. 1925 (Dz. Ust. poz. 480). (21. X. 1931r. L. Rej. 4544/29).

X. SPRAWY INWALIDZKIE

134. Przepis, objęty ustępem ostatnim art. 24 ustawy inwalidzkiej z dnia 18 marca 1921, poz. 195 Dz. U. w brzmieniu ustawy z dnia 4 sierpnia 1922, poz. 608 Dz. U., nie miał zastosowania do osób, roszcążących pretensje do zaopatrzenia inwalidzkiego, które uchybiły terminowi, ustanowionemu postanowieniem ustępu pierwszego cytowanego artykułu. (3. VI. 1930 r. L. Rej. 473/28).

135. a) W sprawach zaopatrzenia inwalidzkiego na obszarze górnośląskiej części Województwa Śląskiego w wypadku powołania się strony na rzekomo nabyte z mocy art. 4 Polsko-Niemieckiej Konwencji Górnośląskiej w Genewie prawa do pomienionego zaopatrzenia, władze państwowe polskie, — mimo, że obowiązujące polskie przepisy ustawowe nie zawierają żadnych postanowień, utrzymujących w mocy uprawnienia inwalidzkie, nabyte na wspomnianym obszarze przed zmianą jego suwerenności — winny wdać się w rozpatrywanie cytowanego przepisu Konwencji.

b) Uprawnienia wojskowe inwalidzkie na obszarze Górnośląskiej części Województwa Śląskiego, powstałe przed rozciągnięciem na obszar ten suwerenności Państwa Polskiego nie tworzą „praw nabytych” w rozumieniu przepisu art. 4 Polsko-Niemieckiej Konwencji Górnośląskiej w Genewie z dnia 15 maja 1922 r. (zał. do Nr. 44 Dz. Ust.). (29. XI. 1931 r. L. Rej. 2964/27).

136. Rieg oznaczonego w ustępie trzecim art. 24 ustawy inwalidzkiej jednorocznego terminu do zgłoszenia uprawnienia do zaopatrzenia po osobie uznanej orzeczeniem sądowym za zmarłą, liczy się dla pozostałych od daty dotyczącego orzeczenia sądowego. (6. VI. 1930 r. L. Rej. 653/28).

137. Ograniczenia przewidziane w art. 12 ustawy z dnia 22 grudnia 1925 r. o środkach zapewnienia równowagi budżetowej, Dz. Ust. poz. 918, dotyczą również dodatku drożyznianego, prze-

widzianego w art. 4, lit. b), p. 3 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych z dnia 18 marca 1921 r. Dz. Ust. poz. 195. (13. V. 1936 r. 227/27).

138. Przepis ustępu 2 art. 17-go ustawy inwalidzkiej z dnia 18. III. 21. Dz. U. p. 195, uzależniający przyznanie renty sieroczej dzieciom upośledzonym fizycznie lub psychicznie p. in. od "nieposiadania środków utrzymania" ma na względzie tylko osobiste ich środki, a nie stan majątkowy matki. (12. VI. 1930 r. L. Rej. 3526/28).

XL LIKWIDACJA MIENIA B. ROSYJSKICH OSÓB PRAWNYCH

139. Do terminu 3-miesięcznego, zakreślonego art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzpltej z 22 marca 1928 r. (Dz. U. poz.) 377) dla zgłoszenia pretensyj do likwidowanego mienia b. ros. osoby prawnej, nie ma zastosowania przepis art. 41 rozporządzenia, Prezydenta Rzpltej z d. 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (D. U. poz. 341), dotyczący przywrócenia terminu. (27. X. 1931 r. L. Rej. 1875/30).

140. Przepis art. 15 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o likwidacji mienia b. rosyjskich osób prawnych (Dz. U. poz. 377), ograniczający likwidację mienia b. ros. instytucyj kredytu długoterminowego do pretensyj obywateli polskich, nie może być rozciągnięty na obywateli Wolnego Miasta Gdańska w myśl art. 43 umowy, zawartej między Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem z dn. 24 grudnia 1921 r. (Załącznik do Nr. 16 Dz. Ust. R. P. z roku 1922, poz. 139). (20. X. 1931 r. L. Rej. 4511/30).

XII. ZAWODY WOLNE

141. Przewidziane w § 41 regulaminu Sądu Izby Lekarskiej w Krakowie wydawania uchwał wdrażających śledztwo dyscyplinarne przez Prezydjum tego Sądu w składzie, ustanowionym w § 13 regulaminu a odpowiadającym wymogom art. 32 ustawy z 2. 12. 1921, poz. 763 Dz. Ust., nie jest sprzeczne z art. 35 tejeże ustawy. (18. VI. 1930 r. L. Rej. 570/28).

142. Decyzja, dotycząca stwierdzenia, czy osoby wyszczególnione w art. 6, ust. 2 ustawy z 21. 9. 1922, poz. 823 Dz. Ust. używały legalnie tytułu inżyniera, nie jest pozostawiona swobodnemu uznaniu władzy. (6. XI. 1931 r. L. Rej. 2788/29).

Dr. Wł. Orski,

Prezes Najw. Tryb. Administracyjnego

B. Inne sprawy sądowe

URZĄD KOMORNIKA NA TLE PRZYSZŁEJ USTAWY EGZEKUCYJNEJ

Jednemi z najistotniejszych zagadnień w procesie cywilnym jest zapewnienie szybkiej i umiejętnej realizacji wywalczonych w postępowaniu spornem praw. Samo uzyskanie wyroku jest niczem, jeżeli wyrok nie będzie wykonany. Niewątpliwie, możność wykonania zależy przede wszystkim od stopnia materialnej odpowiedzialności dłużnika. Niemalą jednak rolę odgrywa także właściwe unormowanie trybu postępowania egzekucyjnego, jak również należyty dobór osób, powołanych do pełnienia czynności wykonawczych.

Prawo o ustroju sądów powszechnych z 6. II. 1928 r. w art. 263 ustanawia komorników, którzy urzędują w sądach grodzkich i których funkcje polegają na wykonywaniu czynności egzekucyjnych. Poza tą ogólną normą oraz wskazaniem, iż komornikiem może być mianowany każdy, kto odpowiada warunkom, wymaganym dla objęcia urzędów państwowych, odbył służbę przygotowawczą i złożył przepisany egzamin (art. 264 § 1), prawo o ustroju bliższe unormowanie stanowiska komornika przekazało ministrowi sprawiedliwości (art. 264 § 2), który ma oznaczyć szczególne warunki dopuszczenia do służby, zakres egzaminów, władze mianujące, tryb mianowania tudzież prawa i obowiązki oraz odpowiedzialność dyscyplinarną komornika. Jednym słowem, cały prawie statut służbowy komornika znajdzie wyraz w rozporządzeniu ministra.

Postawienie w ten sposób sprawy urzędu komornika uzasadnione było tem, że w czasie, gdy opracowywane było prawo o ustroju sądów powszechnych, nie było jeszcze wiadomo, jakie kształty przybierze działalność komornika w świetle przyszłej ustawy egzekucyjnej. Nie było wiadomo, czy komornik będzie organem samodzielnym i w jakim zakresie, czy też powołany będzie tylko do wykonywania poszczególnych czynności, zleconych mu każdorazowo przez sąd.

Niektóre sprawy, dotyczące stanowiska komornika, minister sprawiedliwości fragmentarycznie unormował dla poszczególnych okręgów, gdzie zachodziła tego potrzeba. Wydał mianowicie rozporządzenia: 1) z 24. XII. 1928 r. w sprawie komorników w sądach grodzkich (D. U. 104 poz. 942), 2) z dnia 22. IV. 1929 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na zaliczone do 3-iej ka-

tegorji stanowiska komorników sądów grodzkich w okręgach apelacyjnych w Poznaniu i Toruniu i w okręgu sądu okręgowego w Katowicach (D. U. 29 poz. 287), 3) z dnia 25. VI. 1930 r. o odpowiedzialności dyscyplinarnej komorników sądów powiatowych w okręgach apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie (D. U. 47 poz. 403), 4) z dnia 31. VII. 1931 r. o władzy mianującej i trybie mianowania komorników sądów grodzkich w okręgach apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie (D. U. 69 poz. 565).

Rozporządzenia te mają charakter tymczasowych, co zresztą w niektórych z nich wyraźnie zaznaczono, i będą musiały być poddane rewizji po uchwaleniu w drodze ustawodawczej przyszłej ustawy o postępowaniu egzekucyjnym. Z konstrukcji tej ustawy będzie można wnioskować, na jakim szczeblu hierarchji służbowej wypadnie postawić komornika i jakich warunków pod względem przygotowania naukowego i praktycznego trzeba będzie od niego wymagać.

Dotąd mamy tylko projekt prawa egzekucyjnego, przyjęty w pierwszym czytaniu przez podkomisję przygotowawczą sekcji postępowania cywilnego Komisji Kodyfikacyjnej (Wyd. Kom. Kod. sek. post. cyw. t. 1 zeszyt 9. Warszawa 1931).

Projekt ten daje pewną możność zorientowania się, przynajmniej w ogólnych zarysach, o zakresie i charakterze funkcji, które mają być włożone na komornika. W myśl projektu zasadą jest, że wszystkie czynności egzekucyjne ma spełniać komornik. Z zakresu jego działania wyłączone będą tylko te czynności, które ustawa wyraźnie powierza sądowi. Wyjątki te nie są zbyt liczne i bynajmniej samej zasady nie podważają. Komornik zatem będzie w zasadzie organem samodzielnym, wskutek czego będzie miał prawo rozstrzygania pewnych kwestyj, które mogą się nastroić w toku postępowania egzekucyjnego. Naprz.: będzie miał obowiązek i prawo sprawdzenia, czy złożony przez stronę do egzekucji tytuł odpowiada warunkom, pozwalającym na wszczęcie postępowania, czy egzekucja należy do organów władzy sądowej, czy jest dopuszczalna ze względu na przedmiot, do którego ma być skierowana, lub ze względu na osobę dłużnika, i t. d. Zaznaczyć także należy, że projekt upoważnia komornika do prowadzenia egzekucji również z majątku nieruchomego.

Szeroki zakres działania komornika, jaki przewiduje projekt ustawy, wywołał głosy krytyczne, zwłaszcza tam, gdzie według dotychczasowego ustawodawstwa wszelką egzekucję (pod rządem austr. ord. egzek.) lub niektóre jej działy (pod rządem niem. ust.)

należą do funkcji sądu. Podniesiono wątpliwość, czy komornik podoła zadaniom, które będzie miał do rozwiązania. Głosy te oparte są na krytycznym ustosunkowaniu się do stanu, obecnie istniejącego, gdzie częstokroć kwalifikacje komornika nie stoją na tak wysokim poziomie, aby można było powierzyć mu czynności, wymagające gruntowniejszego poznania norm prawnych i doświadczenia praktycznego.

Naturalnie, gdyby ten stan miał pozostać nienaruszony, można byłoby żywić obawy co do losów postępowania egzekucyjnego. Tak wszakże być nie może. Nowa ustawa egzekucyjna z natury rzeczy wysunie zagadnienie kwalifikacji osób, które powołane mają być do jej wykonania. Zajdzie potrzeba zweryfikowania dotychczasowych norm ustrojowych w dziedzinie uregulowania stanowiska komornika. Wypadnie stanowisko to podnieść hierarchicznie. Nie jest także wykluczone, że o stanowisko komornika ubiegać się będą prawnicy z wyższym wykształceniem. Nasze uniwersytety corocznie dostarczają liczne zastępy prawników, którzy już teraz niejednokrotnie mają trudności w znalezieniu odpowiedniego zajęcia. Po zaspokojeniu potrzeb sądownictwa i administracji, pozostanie dość sił prawniczych do zapelnienia stanowisk komornikowskich, przy najmniej w większych miastach, jako ważniejszych ośrodkach życia gospodarczego. Pamiętać także należy, że spodziewany jest rozwój średnich szkół zawodowych. Niema przeszkód, aby w tym ruchu znalazły zaspokojenie potrzeby sądownictwa, aby wśród innych szkół średnich zawodowych utworzono jedną lub kilka szkół zawodowych, których zadaniem byłoby przygotowanie kandydatów na stanowiska komorników oraz urzędników sekretarjatu.

Stan obecny, oczywiście, jest nienormalny. Służbie w sekretariatach sądowych poświęcają się przeważnie osoby, mające tylko wykształcenie ogólne. W czasie urzędowania dopiero zapoznają się one praktycznie z czynnościami w sądzie lub prokuraturze, a potem po pewnej ilości lat pracy kancelaryjnej, w drodze jakby awansu, otrzymują stanowisko komornika. Cała przeto wiedza komornika oparta jest wyłącznie na praktyce. Brak mu natomiast przygotowania teoretycznego, które w znacznym stopniu dodatnio mogłoby wpłynąć na sprawność jego urzędowania. Musi jednak pod tym względem, jak wyżej wspomniano, nastąpić radykalna zmiana.

Nie należy więc obawiać się ujemnych skutków nadania szerszego zakresu działalności komornika, byleby stanowisko jego było odpowiednio unormowane i byleby przestrzegany był odpowiedni dobór osób, którym powierzone będą te funkcje.

Wacław Miszewski (Warszawa).

NIEMIECKIE PRACE KODYFIKACYJNE W ZAKRESIE
USTAWY KARNEJ

Pierwszy projekt nowej ustawy pojawia się w r. 1909 (t. zw. projekt wstępny, złożony przez przedstawicieli praktyki). Nawiązując do tego projektu, wydaje w r. 1911 czterech przedstawicieli nauki (Goldschmidt, Kahl, Lilienthal i Liszt) złożony przez siebie projekt (t. ztw. Gegenentwurf, słusznie nazywa się go niekiedy naukowym, choć autorowie tej nazwy nie użyli), aby wpłynąć tą drogą na realizację postulatów, nie dość (zdaniem autorów) uwzględnionych w projekcie wstępnym. W r. 1913 jest gotowy dalszy projekt (t. zw. komisyjny, opracowany przez obszerną komisję z udziałem profesorów Franka, Hippla i Kahla). Z powodów politycznych traktowano prace i materiały tej komisji jako tajne i dopiero w r. 1920 ogłoszono tekst tego projektu, zaś dopiero w r. 1921 uznano protokoły za niepoufne. Równocześnie z wybuchem wojny (sierpień 1914) był gotowy zarys ustawy wprowadzającej ustawę karną. Wojna przerwała oczywiście prace kodyfikacyjne. Podjęto je na nowo w r. 1918. Wynikiem był projekt z r. 1919. Powstanie dalszych projektów łączy się z latami: 1925 (projekt urzędowy z zaznaczeniem dążności do niemiecko-austrjackiej unifikacji), 1927 i 1930 (oparty na konferencjach parlamentarnych niemieckich i austriackich w brzmieniu nadanem w parlamentarnym wydziale prawa karnego — tekst według Kohlranscha. Walter de Gruyter, 1930). Równocześnie postępowały prace nad dwoma innymi ustawami. W roku 1929 ukończono „rządowy projekt ustawy wprowadzającej ustawę karną (pierwszy projekt takiej ustawy w r. 1914, o czem wyżej), bardzo obszerny (202 artykuły), a poprzednio już był gotowy projekt ustawy o wykonaniu kar (również obszernie dzieło, mieszczące 330 artykułów).

Projekt ustawy karnej można podzielić na dwie grupy. Do pierwszej należą projekty od pierwszego aż do ogłoszonego w r. 1919 łącznie. Drugą grupę stanowią projekty późniejsze. Różnica polega na tem, że projekty, objęte pierwszą grupą, mają wspólny kierunek ewolucyjny i tendencję ulepszania według konsekwentnie realizowanego planu (Kahl uważa projekt z r. 1919 za najlepszy ze wszystkich dotychczasowych). Natomiast projekty dalsze odbiegają od linii ewolucyjnej, przyjętej w poprzednich pracach kodyfikacyjnych, są (według wyrażenia Hippla) niespokojnym szukaniem drogi z odchyleniami w tył, naprzód i na boki, przyczem działają zmienne wpływy parlamentarne, a nawet momenty przypadkowe. Dlatego pojawia się pewien sceptycyzm, wyraża się wątpliwości, czy chwila obecna jest właściwa do przeprowadzenia w Niemczech reformy ustawy karnej. Wskazuje się na to, że nale-

ży pragnąć kodeksu, stojącego na wyżynie dzisiejszej wiedzy, a ponad konfliktami poglądów dnia dzisiejszego i polityki stronnictw. Jeżeli tego nie da się osiągnąć, możnaby (tak twierdzą poważne głosy) poprzestać na ulepszeniu obecnej ustawy i uniknąć wstrząsów, jakie łatwo może spowodować wejście w życie nowej ustawy, nie dość przemyślanej i nie przygotowanej w atmosferze zupełnego spokoju i rozwagi.

Najważniejsze zmiany w stosunku do ustawy dotychczasowej, jakie wprowadza ostatni z rzędu projekt (1930), są następujące:

Wyodrębnienie z części ogólnej przepisów dotyczących wykroczeń, które umieszczono jako część ogólną dla wykroczeń bezpośrednio przed przepisami części szczegółowej tego działu. Przebudowa przepisu o niepoczytalności anormalnej w ten sposób, że kryteriami biologicznymi są: zaburzenie przytomności, chorobliwe zaburzenie czynności umysłu lub słabość umysłu¹⁾, zaś kryterjum psychologiczne: niezdolność zrozumienia bezprawności czynu i (niezdolność) działania na podstawie tego zrozumienia²⁾. Stworzono pojęcie poczytalności zmniejszonej ze skutkiem obligatoryjnego łagodzenia kary. Umieszczono w tekście ustawy kryterja winy umyślnej i nieumyślnej. Ograniczono odpowiedzialność za następstwa czynu, od których zależy wyższa karalność, do tych tylko wypadków, w których sprawca spowodował te następstwa co najmniej z winy nieumyślnej. Rozszerzono zakres stanu wyższej konieczności, zbliżając go (co do osób uprawnionych do działania i co do rodzaju dóbr prawnych) do konstrukcji obrony koniecznej, podkreślając przytem stanowczo proporcjonalność dóbr. Zmieniono określenie usiłowania dodając obok tradycyjnego „początku wykonania” drugie kryterjum alternatywne, oparte na momentach podmiotowych („albo czynności, które tworzyłyby początek wykonania według tego, jak sobie działający stan rzeczy przedstawia..”). W razie usiłowania nieudolnego może sąd złagodzić karę według swego uznania lub od kary odstąpić. Usamodzielniono podżeganie i pomocnictwo. Co do kary śmierci głosowanie w wydziale parlamentarnym dało równość głosów (14/14). Kary pozbawienia wolności są: ciężkie więzienie (jeden rok do piętnastu lat, także wymiar dożywotni) za zbrodnie, więzienie (jeden tydzień do pięciu lat) za występki, następnie kara, nazwana w tekście niemieckim „Einschliessung”, mająca zastąpić obecną karę twierdzy, zatem custodia honesta, którą stosuje się zamiast kar ciężkiego więzienia i więzienia, jeżeli sprawca dzia-

¹⁾ Kryterjum nie wymienione w obecnej ustawie.

²⁾ W dotychczasowej ustawie wykluczenie zdolności swobodnego kierowania się wolą.

łał wyłącznie z pobudek, zasługujących na szacunek, a czyn nie wymaga potępienia już ze względu na sposób dokonania lub ze względu na skutki, zawinione przez sprawcę, wreszcie areszt (jeden dzień do sześciu tygodni) tylko jako kara zastępcza w razie nieściągalności grzywny przy wykroczeniach. Obszerna skala środków poprawczych i zabezpieczających (co do osób niepoczytalnych i w wypadkach zmniejszonej poczytalności, co do alkoholików, co do włóczęgów i żebraków i w razie używania dzieci i młodocianych do żebrania, co do niebezpiecznych przestępców nałogowych, wreszcie co do cudzoziemców). Zarządzenie jest zawsze uprawnieniem sądu. Zrównano oba wypadki zbiegu przestępstw (jednoczynowego i wieloczynowego) co do zasady, na której ma się opierać wymiar kary (w obu wypadkach absorbcja, obwarowana zastrzeżeniami ze względu na wysokość i rodzaj innych kar obok kary surowszej względnie najsurowszej i z możliwością przekroczenia najwyższego wymiaru ustawowego za dane przestępstwo³).

Wyczerpujące przepisy o wymiarze kary z dążeniem do szarmonizowania momentów podmiotowych i przedmiotowych. Przyznano sądowi (w części ogólnej) daleko idące prawo łagodzenia kary ustawowej, a w „szczególnie lekkich wypadkach” może sąd nawet odstąpić od kary. Wzmocniono ustalenie kary w stosunku do niebezpiecznych przestępców nałogowych (również w części ogólnej).

Należy zauważyć, że obecny tekst ustawy karnej, obowiązującej w Rzeszy Niemieckiej, nie jest zgodny z brzmieniem, jakie ma ustawa, obowiązująca po dzień dzisiejszy na terenie Ziemi Zachodnich Polski (tj. w województwach poznańskim i pomorskim i w górnośląskiej części województwa śląskiego). Zachodzą odchylenia w treści poszczególnych przepisów lub całych grup przepisów. Tłumaczy się to tem, że niemieckie nowele powojenne nie weszły w życie na Ziemiach Zachodnich (z wyjątkiem przepisów o grze hazardowej z r. 1919, które obowiązują na terenie poza t. zw. linią demarkacyjną i na Górnym Śląsku, podczas gdy na terenie przed linią demarkacyjną jako wcześniej zajęтым przez władze polskie — pozostały w mocy poprzednie przepisy ustawy niemieckiej w tym przedmiocie) oraz tem, że niektóre przepisy zmieniono drogą ustawodawstwa polskiego. W szczególności nie objęły już polskiego terytorjum zmiany dotyczące grzywien i nawiązek, młodocianych, pojedynku i spędzenia płodu, wreszcie w przedmiocie zwalczania chorób płciowych — jako późniejsze od

³) W obecnej ustawie absorbcja w razie jednoczynowego zbiegu przestępstw, zaś kumulacja lub asperacja (zależnie od rodzaju kar) w razie zbiegu wieloczynowego.

faktu politycznego odłączenia Ziem Zachodnich od Niemiec. Natomiast własnymi drogami poszło ustawodawstwo polskie co do przedterminowego zwolnienia, zawieszenia wykonania kary, rozbudowy grzywny (szkoda, że nie wprowadzono przytem zamiany grzywny nieściągalnej na wykonanie pracy na rachunek grzywny) i stworzenia aresztu domowego. Z żalem należy zaznaczyć, że pozostały dotychczas w mocy na polskim terytorjum przepisy o młodocianych, oczywiście niewspółczesne, a uchylone w Niemczech w r. 1923.

J. J. B.